

Obrana

**Hranica
2004**

Tatry po pohrome

**Ohrozenia
21. storočia**

**Tatrapany
mieria
do Iraku**

ISSN 1336 - 1910

9 771336 191007

Fotoreportáž

Najmä po zavedení prúdovej leteckej techniky sa rôzne vtáky stali pomerne vážnou hrozbou pre bezpečnosť lietania. Motor takéhoto lietadla po nasatí operenca je zrelý na odpis. Ide o miliónové čiastky. V tom horšom prípade však môže nastať letecká katastrofa. Aj preto letiská na celom svete skúšajú najrôznejšie formy ochrany pred vtákmi. Najviac sa osvedčila kombinácia „plašičov“ vtákov so šrapnelmi a cvičených dravcov. Vzdušný priestor nad leteckou základňou Sliach majú okrem našich vojenských pilotov doslova vyárendovaný traja vojenski operenci. Dvojica sokolov rárohov a jeden sokol sťahovavý. Spoločne s niekoľkými psami tvoria zvieraciu časť stanice biologickej ochrany letiska. Kraľuje jej čatár Marián Hronec. Rodák z Detvy si po absolvovaní strednej lesníckej školy v Banskej Štiavnici odkrútil vojenčinu na Sliachi a potom zostal pracovať na letisku ako sokoliar. Najskôr ako občiansky zamestnanec. V novembri 2002 sa stal vojenským profesionálom. Sokoliarstvu sa venoval už od siedmej triedy základnej školy. „Som rád, že sa mi splnil môj detský sen. Málokto má také šťastie,“ hovorí. „Postupne sa nám na mieste bývalého ruského psinca podarilo vybudovať funkčný objekt stanice. Sokolov odoberáme z vojenskej odchovnej stanice v Rozhanovciach. Ich výcvik trvá zhruba 30 až 50 dní. Hodnota takéhoto vtáka sa pohybuje v desiatkach tisícov korún. Som rád, že vo svojom kolegovi Milanovi som našiel ďalšieho zanieteného sokoliara,“ s uspokojením poznamenal čatár Hronec. A to nielen preto, že je tiež absolventom strednej lesníckej školy. Ing. Milan Čabala ju ukončil v Prešove a potom vyštudoval vo Zvolene vysokú školu lesnícku. Práve práca v sokoliarskom krúžku na fakulte ho doviedla na letisko. Pri plašení vtáctva mu účinne pomáha aj anglický stavač Cedra. Sokoliari a ich operenci zverenci na sliackom letisku zachránili v poslednom období nemalé finančné hodnoty. Aj vďaka nim sa mohli bez väčších problémov uskutočniť naplánované letové akcie.

Text a foto Jozef ŽIAK

Vojenski operenci

Dvojtyždenník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) v roku 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XII, č. 24/2004
Do výroby zadané: 18. 11. 2004

Vydavateľ:
Ministerstvo obrany SR
vo Vydavateľskej a informačnej
agentúre KOd KaMO

Šéfredaktor:
Mgr. Pavol VITKO
Tel.: 0960 313 072, 0903 820 847
E-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk

Tajomníčka redakcie:
Milena SLEZÁKOVÁ
Tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520
E-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk

Redaktori:
Jozef ŽIAK, Tel.: 0960 312 984
nadporučík Vladislav VAVRINEC
Tel.: 0960 312 980
E-mail: vladislav.vavrinec@mod.gov.sk

Fotograf:
Peter DOVINA
Tel.: 0960 312 395
E-mail: peter.dovina@mod.gov.sk

Vedúca vydania a jazyková úprava:
PhDr. Zuzana KRÚTKA
Tel.: 0960 313 054
E-mail: zuzana.krutka@mod.gov.sk

Grafická úprava:
Magnet Press, Slovakia

Adresa redakcie:
Dvojtyždenník Obrana-Armáda
VIA KOd KaMO
Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava
E-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk
www.mod.gov.sk, www.mosr.sk

Rozširuje:
Magnet Press, Slovakia, Mediaprint Kapa

**Distribúciu a predplatné
pre SR zabezpečuje:**
MAGNET PRESS, SLOVAKIA, s. r. o.
Šustekova 8, 851 04 Bratislava - Petržalka
Korešpondencia: P. O. Box 17
850 05 Bratislava
Tel./fax: 02/6720 1931-33 – predplatné
E-mail: predplatne@press.sk
knihy@press.sk, www.press.sk

Tlač:
Kasico, a.s.
Beckovská 38, 823 61 Bratislava
Tel.: 02/48 20 96 33, Fax: 02/43 63 13 12
E-mail: marketing@kasico.sk
www.kasico.sk

*Nevyžiadané a uverejnené obrazové
materiál a rukopisy nevraciam.*
*Objednávky na reklamu a inzerciu
prijmame na adrese redakcie.*

© Ministerstvo obrany SR
Registračné číslo: 758/93
ISSN: 1336-2910

OBSAH

Mesačná krajina pod Tatrami . . 4 – 5

V. Jakabčin: Posilnenie bezpečnostnej
komunity 6

Chceme vybudovať špičkovú
vysokú školu 7

Partneri v zahraničí 8

Pozorovateľské misie 9

Tatrapany miera do Iraku . . 10 – 11

Svet techniky – drobníčky . . 12 – 13

MUNGO 14 – 15

Okrídlená riadená strela
TM-61C Matador 16 – 19

Slávne zbrane:
Vickersov Wimpey 20

História: Legendárny generál
Laudon 21

Vojaci vo verejnom živote 22

Výcvik inštruktorov 23

Hranica 2004 24 – 25

Analýza: Spektrum ohrozenia
21. storočia 26 – 27

Kronika rezortu:
Deň veteránov 28 – 29

Králikovci a profesionalizácia . . . 30

Šport: Potápači bodujú 31

Oddych 33 – 34

Súťaž 35

Editoriál

Vojenský vrtuľník z prešovskej leteckej základne s označením SFOR, ktoré o ňom hovorilo, že lietal v misii v Bosne a Hercegovine, sa objavoval predposledný novembrový víkend na televíznych obrazovkách v prostredí, ktoré pripomínalo imaginárnu povojnovú spúšť. Pomáhal prvé chvíle po tom, ako ničivá víchrica zničila Vysoké Tatry. Vetrisko, proti ktorému nebolo obrany, zaťalo do živého nášmu celonárodnému symbolu. Okrem iného poškodilo aj časť vojenských liečebných a rekreačných zariadení, ktoré sú pýchou našich ozbrojených síl. Kolega Vlado Vavrínek, ktorý ťažko zranené Tatry navštívil, hovorí, že už dlho nevidel toľko smutných ľudí pokorených nezvládnuteľným nepriateľom.

Tak trochu podobné pocity mohli mať obyvatelia bývalého Československa, keď k nám v roku 1968 vtrhli vojská Varšavskej zmluvy. Z morálnej spúšte, ktorú tento vpád zanechal v myšliach obyvateľov, sme sa tiež spamätávali desaťročia. Keď bola v roku 1991 armáda bývalého Sovietskeho zväzu z nášho územia odsunutá, znamenalo to bodku za pokorením našich národov. Generálmajor v. v. Svetozár Naďovič o odsune sovietskych vojsk z nášho územia vydal v novembri vo Vydavateľskej a informačnej agentúre komunikačného odboru Kancelárie MO SR knihu Čelom vzad. Na prezentácii bol prítomný aj štátny tajomník Martin Fedor a bližšie o nej budeme písať v budúcom čísle. Nateraz len poďakovanie aj zodpovednému redaktorovi publikácie a nášmu kolegovi z VIA Jánovi Dolinayovi.

Z redakcie po pár mesiacoch odchádza vedúca vydania Zuzka Krútková. Škoda. Pracovalo sa nám s ňou dobre. No zároveň jej blahoželáme. Stala sa profesionálnou predsedníčkou ďaleko najpočetnejšej žurnalistickej organizácie v našom štáte – Slovenského syndikátu novinárov. Nuž čo – budeme sa s ňou stretávať aspoň raz mesačne, keďže po sneme SSN som členom jej kolégia (samozrejme – neplateným). Možno dodať, že kolega Jozef Žiak naďalej v SSN predsedá A-klubu, teda členom, ktorí sa venujú armádnej problematike. A už len nakoniec – Zuzana až teraz iba akoby mimochodom spomenula, že jej otec cez 2. svetovú vojnu bojoval proti fašizmu na západnom fronte...

Pavol VITKO, šéfredaktor

Fotografia na titulnej strane:

Vrtuľník Mi-17 s Bambi-packetom pri ukážke
hasenia počas cvičenia Hranica 2004

Foto Peter DOVINA

Mesačná krajina pod Tatrami

V piatok 19. novembra 2004 dostalo vedenie vojenskej zotavovne z meteorologického ústavu dôležitú informáciu. Blížila sa víchrica. No to, čo nasledovalo, nik nečakal ani v tých najbujnejších predstavách...

Tatranské Zruby

Všetko sa začalo v piatok popoludní. Vietor zosilnel okolo pol štvrtej. V čase, keď sa pracovníci zotavovne chystali na cestu do svojich domovov. Najprv bolo vidieť, ako k zemi padajú iba jednotlivé stromy. O niekoľko okamihov neskôr už padali všetky stromy v celom okolí zotavovne. Celá dráma, ktorá pripomínala rúcanie kociek domina, trvala len asi desať minút. V priebehu nich „zmizol“ celý les na severnej aj južnej strane hotela. Šťastím v nešťastí bolo, že v tom čase nikto z rekreantov ani zamestnancov nebol vonku. Dramatické chvíle sa však odohrávali aj vnútri v zotavovni. Vietor vyrazil niektoré okná, odniesol časť prístrešku nad vchodom, poškodil strechu. Kritické okamihy nastali, keď sa vietor oprel do vchodových dverí. Hostia a zamestnanci spojili svoje sily a snažili sa protitlakom zabrániť prelomeniu dverí, ktoré by iste spôsobilo značné škody. Slová uznania si zaslúžia predovšetkým členovia stravovacieho odboru. Svojím profesionálnym prístupom dokázali v podstatne obmedzených podmienkach zabezpečiť stravovanie bez postrehnuteľných nedostatkov. Vonku zúrila víchrica až do neskorej noci. Lámala stromy a rúcala ich na autá a domy zamestnancov. Ozajstné zhrozenie ale prišlo až ráno. Prvé slnečné lúče odhalili šokujúci obraz – okolité lesy neexistovali! Blízke i vzdialené okolie pripomínalo mesačnú krajinu. „Silný vietor nie je v Tatrách nič výnimočné,“ rozpráva riaditeľ vojenskej zotavovne Ing. Peter Ošváth. „No víchricu takejto sily a intenzity si tu nikto nepamätá. Niečo podobné sa naposledy udialo roku 1936, vtedy boli následky porovnateľné s tými dnešnými. Podľa prvých odhadov je zničených takmer sto percent stromového porastu v páse dlhom 90 km a širokom tri až päť kilometrov,“ dodáva. Areál zotavovne zasiahla víchrica naplno. Úplne zničený je lyžiarsky vleč. Zjazdovú dráhu zavalili popadané stromy. Poškodené sú v podstate všetky domy a objekty v areáli, vrátane známej Koliby. Zavalené a zdemolované sú i chatky letného detského tábora a tiež priestory neďalekého táboriska. Presnejšie vyčíslí škody sa zatiaľ nedá. Ich výška sa ale už dnes môže počítať v miliónoch. Na zvládnutie kritickej situácie a počiatočné odstránenie následkov pohromy vyčlenili Ozbrojené sily SR rôzne druhy techniky s obsluhami. Prevažne nákladné automobily T-815, osobné terénne automobily UAZ a vrtuľníky Mi-17. V pohotovosti boli tiež vyčlenení príslušníci z vojenských útvarov východného Slovenska.

Vedenie zotavovne plánuje, že škody odstráni v dvoch etapách. V prvej prijme opatrenia na obnovu areálu tak, aby už hosťom vianočného a silvestrovského turnusu dokázali poskytnúť služby na zodpovedajúcej úrovni. Druhá etapa sa začne na jar, hneď po roztopení snehu. Sústredí sa na opravy objektov, ktoré sa využívajú v let-

Piatok 19. 11.
– víchrica vyčína

Areál zotavovne v Tatranských Zruboch

Toto zostalo z letného
detského tábora

Odstaňovanie stromov, ktoré zatarasili cestu, je teraz na dennom poriadku

nej sezóne. „Prioritou najbližších dní bude budova hotela. Predovšetkým služby v nej poskytované – ubytovanie, stravovanie, vodoliečba, informačné centrum a rôzne kultúrno-športové aktivity,“ vysvetľuje Ing. Ošváth. „Pokúsime sa aj o obnovu lyžiarskeho vleku, no v týchto chvíľach neviem odhadnúť, do akej miery sa nám to podarí.“ Za posledné roky zaznamenali Vysoké Tatry zvýšený turistický záujem. Vnútorne vybavenie vojenskej zotavovne v Tatranských Zruboch je však, podľa slov jej riaditeľa, zastarané. Veď jej zariadenie inštalovali ešte v roku 1981. Odstaňovanie škôd by mohlo byť príležitosťou na investíciu do modernizácie jej vybavenia. Riaditeľ Ošváth dodáva: „V prípade nepriaznivého počasia máme isté problémy so zabezpečením alternatívneho programu pre našich hostí. Možnosti kultúrneho a športového vyžitia sú značne obmedzené. V prípade dlhšie trvajúceho nepriaznivého počasia sa stretávame aj s predčasným odchodom našich hostí. Výstavbou plavárne, bowlingovej dráhy alebo squashového kurtu by sa naše služby stali podstatne atraktívnejšími. Chcel by som vyzvať kompetentné orgány, aby investičnými prostriedkami pomohli zabezpečiť vyššiu úroveň rekreačno-rehabilitačných služieb slúžiacich na regeneráciu síl príslušníkov ozbrojených síl. Faktom ostáva, že ak si k neexistencii lesov v postihnutej oblasti prirátame aj absenciu možností kvalitne stráviť

rezortu obrany tiež vyjadruje verejný prísľub čo najrýchlejšieho odstránenia negatívnych dôsledkov udalosti, a za finančnej podpory Ministerstva obrany SR tiež plnohodnotné sprevádzkovanie vojenskej zotavovne najneskôr do začiatku letnej sezóny roku 2005.

Tatranské Matliare

Bez prerušenia prevádzky pokračujú v odstraňovaní dôsledkov kalamity vo Vojenských kúpeľoch Tatranské Matliare. Na hlavných budovách boli poškodené hlavne strechy a sklenené výplne okien. Silu víchrice zrejme oslabila poloha kúpeľov, no aj tak dokázala spustošiť letný detský tábor. „Viac ako jedna tretina chatiek detského tábora je zničená. Škody na budovách a zariadeniach dosahujú podľa predbežných odhadov výšku osem miliónov korún,“ objašňuje situáciu v areáli kúpeľov ich riaditeľ plk. MUDr. Dionýz Jesenský.

Nová Polianka

Z plnej sily zasiahla víchrica Vojenskú vysokošpecializovaný ústav pre choroby pľúcne Nová Polianka. V areáli ústavu už nestoja nijaké stromy. Prakticky všetky budovy sú poškodené. Z hlavnej budovy vietor strhol celú strechu a pustil sa aj do jej drevenej konštrukcie. „Našou prioritou pri obnovách poškodených objektov je oprava strechy hlavnej budovy,“ rozpráva štyri dni po kalamite zástupca riaditeľa Mgr. Oto Surový. Dodáva: „Ešte stále sú nepriechodné cesty k niektorým skladom. Niektoré z nich, hlavne kovovej konštrukcie, sú zničené. Škody odhadujeme na 28 miliónov korún, pritom 12 miliónov budeme potrebovať na odpratanie následkov kalamity z areálu.“ Ukázalo sa však, že v ťažkých chvíľach ľudia držia pohromade. Pri odstraňovaní následkov pohromy totiž poskytli významnú pomoc rodinní príslušníci tamojších zamestnancov. Aj vďaka nim nemuseli v ústave prerušiť prevádzku.

...

Predchádzať podobným situáciám sa dá len veľmi ťažko. Poučenie z tejto nepríjemnej udalosti je niekoľko – sadiť odolnejšie druhy stromov, v zastavanej oblasti uprednostňovať okrasné kroviny, nesadiť stromy vyššieho vzrastu v blízkosti objektov, vysádzať zmiešaný typ lesného porastu a podobne. Poškodené domy, objekty a zariadenia sa dajú opraviť. Priviesť však tatranskú prírodu do takého stavu, v akom bola pred tohtoročnou víchricou, nás bude stáť ešte veľa úsilia a niekoľko desiatok rokov.

Vladislav VAVRINEC

Vysoké Tatry – Bratislava 21. – 23. 11. 2004

Foto autor (4) a Ing. Peter OŠVÁTH (3)

Na priedomí...

Časť trate tatranskej električky „deň po“

MO SR reagovalo na kalamitu vo Vysokých Tatrách prakticky okamžite. Vrtuľník a ťažké nákladné automobily boli nasadené už deň po ničivej víchrici. Na odstraňovaní škôd a zabezpečení činnosti tatranských vojenských zotavovní sa okamžite podieľali všetci ich dostupní zamestnanci. Štátny tajomník M. Fedor sa v nedeľu 21. novembra zúčastnil na krízovom rokovaní členov vlády. Minister J. Liška hovoril o opatreniach rezortu v pondelok s prezidentom a hlavným veliteľom OS SR I. Gašparovičom. „Na stretnutí s pánom prezidentom som sa vyjadril, že vyvineme maximálne úsilie, aby sme pomohli v čo najširšom možnom počte, a to nielen osôb, ale aj techniky,“ povedal na tlačovej besede v utorok 23. 11. minister. Dodal, že pomoc je myšlená bez časového ohraničenia, resp. kým to bude nutné. J. Liška uviedol, že už cez víkend išli do Tatier z Vojenských lesov v Malackách mechanizmy a pracovníci. „Predpokladám, že môžeme poskytnúť nielen našich „pilčíkov“ a odborných pracovníkov, ale aj naše piliarske závody, aby sa drevná surovina ďalej neznehodnocovala a aby sme mohli čo najviac a čo najefektívnejšie využiť to, čo sa ešte využiť dá,“ doplnil minister. Nasledujúci deň rezort oznámil, že ozbrojené sily na pomoc Tatrám vyčlenia až 2000 vojakov. Do záchranných prác sa ich 25. novembra – po našej predĺženej uzávierke, zapojilo 200, ostatní mali pohotovosť. Rezort dal k dispozícii aj 150 kusov techniky.

-pv-

voľný čas, môžeme reálne predpokladať, že turistický ruch vo Vysokých Tatrách výrazne utrpí.“

Riaditeľ zotavovne Ing. Peter Ošváth ďakuje všetkým rekreantom a zamestnancom za prejavenú statočnosť a obetavosť pri vzdorovaní prírodnej katastrofe a odstraňovaní jej následkov. Príslušníkom

Riaditeľ zotavovne Peter Ošváth (vpravo) s Jozefom Fridmanským, zamestnancom správy budov vojenskej zotavovne v Tatranských Zruboch

Generálny riaditeľ Vladimír Jakabčín: Posilnenie bezpečnostnej komunity

■ **Kde vidíte z vašej pozície generálneho riaditeľa Sekcie obrannej politiky a medzinárodných vzťahov (SEOPMV) MO SR posun ťažiska vojenskej diplomacie vzhľadom na vstup Slovenskej republiky do NATO?**

Trúfam si povedať, že vstup Slovenska do NATO, ale aj EÚ, nedal príčinu na posun ťažiska vojenskej diplomacie, ktorú chápem ako diplomáciu v oblasti bezpečnostnej a obrannej politiky štátu. Naša krajina sa už počas rokov prípravy na členstvo v aliancii správala v praxi ako spojenec jej členských krajín de facto, hoci na samotný vstup sme museli čakať o päť rokov dlhšie ako naši susedia, Poľská republika, Česká republika a Maďarská republika. Členstvo v NATO preto, podľa mňa, v oblasti vojenskej diplomacie znamená predovšetkým zvýšenie jej váhy a významu voči našim spojencom, pokračovanie v kultivovaní spolupráce a vzťahov s cieľom vytvárania väčšej vzájomnej dôvery a konzistentnosti politických stanovísk a rozhodnutí, keďže Slovenská republika je od svojho vstupu do NATO rovnako zodpovedná za rozhodnutia aliance ako ktorýkoľvek iný spojenec. Treba však zároveň povedať, že aj vojenská diplomacia bude musieť čo najrýchlejšie reflektovať celkový trend v tejto oblasti – posun od bilaterálnej k multilaterálnej diplomacii.

■ **Nakoľko sa darí v tejto oblasti naplňať zámery rezortu?**

Minister, štátny tajomník MO SR a jednotlivé zložky rezortu absolvujú v priebehu roka rad stretnutí, ktoré vytvárajú priestor preplánované multilaterálne a bilaterálne aktivity. Počas týchto politických a odborných konzultácií je dostatočný priestor na prezentovanie stanovísk a obhajovanie záujmov Slovenskej republiky. Rozhodujúce je, aby naši predstavitelia boli pripravení zaujímať kvalifikované stanoviská. Práve tu je nenahradiateľná úloha pracovníkov v oblasti medzinárodných vzťahov, ak chcete – vojenskej diplomacie, ktorí musia uvedené aktivity dokonale pripraviť predovšetkým z obsahového hľadiska s cieľom eliminovať prekvapenia na minimum.

■ **Ako ste si v priebehu pár týždňov, čo ste vo funkcii, sformulovali predstavy o vašich osobných cieľoch v našom rezorte?**

Radšej by som nehovoril o osobných cieľoch, tie nie sú dôležité. Z profesionálneho hľadiska som si pre moje časovo obmedzené pôsobenie na MO SR vytýčil tieto hlavné úlohy: vytvoriť organizačné a personálne podmienky na lepšie a aktívnejšie fungovanie SEOPMV, ktorej koncepcná úloha pri formovaní obrannej politiky štátu je rozhodujúca. V súvislosti so vstupom SR do NATO a EÚ chceme prispieť k novelizácii niektorých koncepcných materiálov v súvislosti so záujmami, záväzkami a ambíciami SR. Mám na mysli predovšetkým bezpečnostnú stratégiu, ako aj obrannú stratégiu SR. Chceme prispieť k vytvoreniu uceleného systému krízového manažmentu na národnej úrovni v rámci bezpečnostného systému SR, k novelizácii legislatívnych noriem v rozsahu potrebnom pre efektívne a plnohodnotné zaručenie bezpečnosti a fungovania štátu na národnej a medzinárodnej úrovni.

Vladimír Jakabčín sa narodil v roku 1956. Do roku 1989 sa profesionálne zameriaval na oblasť prírodných vied – získal vysokoškolský diplom z experimentálnej fyziky so špecializáciou na jadrovú fyziku, spravil doktorát z oblasti fyziky tuhých látok a aspirantúru z oblasti rádioaktivity životného prostredia. Od roku 1993 je zamestnancom MZV SR a venuje sa bezpečnostnej politike. Postupne pôsobil v týchto funkciách: desk officer pre NATO a WEU (Západoeurópska únia), vedúci oddelenia NATO a WEU, riaditeľ odboru bezpečnostnej politiky MZV SR, vedúci Styčného úradu SR pri NATO v Bruseli, riaditeľ odboru NATO a WEU. Pred zapožičaním na výkon funkcie GR SEOPMV MO SR bol zástupcom vedúcej Zastupiteľského úradu SR v Poľskej republike.

■ **Máte dostatočne pripravený tím na napĺňanie týchto cieľov?**

Ako som už uviedol, jednou z prvých výziev, s ktorými sa s mojimi kolegami vyrovnávame, je posilnenie koncepčných a analytických kapacít SEOPMV a rozšírenie tzv. bezpečnostno-politickej komunity, čiže komunity expertov z ústredných orgánov štátnej správy, akademických kruhov a mimovládnych organizácií zaoberajúcich sa touto problematikou.

■ **Aký bude charakter činnosti našich vojakov v prvej misii EÚ v Bosne?**

Slovenská republika považuje v súlade so svojimi záujmami bezpečnosť a stabilitu na Balkáne za jednu z priorit svojej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, preto podľa svojich možností prispieva k operáciám medzinárodného spoločenstva, ktoré majú tento cieľ. Slovensko bolo v regióne okrem iného v rámci UNPROFOR, podporovalo IFOR v prvej etape operácie, zúčastňovalo sa SFOR, je dôležitým prispievateľom do KFOR. Bolo by neprirodzené, keby Ozbrojené sily SR na základe príslušného politického rozhodnutia neprispeli aj do blížiacej sa operácie Európskej únie v Bosne a Hercegovine. Vzhľadom na vysokú doterajšiu zaangažovanosť Slovenska v už prebiehajúcich mierových operáciách bude príspevok v prvej etape na úrovni porovnateľnej s príspevkom do SFOR.

■ **Aká je vaša vízia činnosti slovenských vojakov v zahraničných misiách a operáciách?**

Som presvedčený, že takúto víziu musí mať predovšetkým vláda Slovenskej republiky a Národná rada SR. Úlohou SEOPMV je prispieť k jej formovaniu. V tejto súvislosti môžem povedať, že z odborného hľadiska musí byť rozhodnutie o vyslaní príslušníkov Ozbrojených síl

SR do zahraničných misií a operácií predovšetkým kvalifikované – personálne, materiálovo, finančne aj právne – pripravené a politicky odôvodnené v súlade so záujmami, záväzkami, respektíve ambíciami Slovenska. Domnievam sa, že dôraz by sa mal klásť na presadzovanie a obhajobu záujmov Slovenskej republiky a napĺňanie záväzkov Slovenska voči vlastným občanom a medzinárodnému spoločenstvu.

Pavol VITKO, Foto Peter DOVINA

Prof. Ing. Ján Kurty, PhD. sa narodil 27. júla 1957 v Prešove. V r. 1980 promoval na VVTŠ Liptovský Mikuláš. V r. 1980 – 1984 pracoval vo veliteľských funkciách rádiotechnického vojska 7. armády protivzdušnej obrany vo Zvolene. Od r. 1985 pôsobil na rôznych pedagogických postoch a v orgánoch akademickej samosprávy VVTŠ a potom VA Liptovský Mikuláš. Odvtedy sa datuje jeho činnosť a členstvo vo výboroch viacerých odborných organizácií v oblasti rádioelektroniky, a to aj s medzinárodnou pôsobnosťou. V roku 2003 bol vymenovaný za profesora v odbore výzbroj a technika protivzdušnej obrany. Osemnásteho októbra t. r. ho prezident SR vymenoval za rektora AOS gen. M. R. Štefánika.

Rektor Ján Kurty: Chceme vybudovať špičkovú vysokú školu

• Pán rektor, mohli by ste nám bližšie predstaviť Akadémiu ozbrojených síl generála M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši (AOS)?

Akadémia je jedinou vysokoškolskou vzdelávacou inštitúciou na Slovensku, ktorá pripravuje dôstojníkov pre Ozbrojené sily (OS) SR, a to na všetkých troch stupňoch vysokoškolského vzdelávania. Novootvorené sú štvorročné bakalárske študijné programy podľa novej koncepcie v odboroch dopravné stroje a zariadenia a elektronické systémy. Odbor manažment sa otvorí v akademickom roku 2005/2006. Súčasne ešte dobíha štúdiu v siedmich študijných programoch päťročného inžinierskeho a magisterského štúdia a v deviatich doktorandských študijných programoch študentov, ktorí začali štúdium ešte podľa predchádzajúceho zákona o vysokých školách. V zmysle nových požiadaviek na vzdelávanie AOS uskutočňuje aj krátkodobé odborné kurzy. V budúcnosti ich bude ponúkať desiatky. Počítajúc týmto rokom sa na AOS prijímajú iba študenti, ktorí budú vykonávať v Ozbrojených silách SR profesionálnu službu.

• Aké je členenie akadémie a koľko ľudí v nej pracuje?

Na doterajšie programy máme katedry pozemných síl, protivzdušnej obrany, logistiky, zabezpečenia velenia a katedru vojenskej leteckej prípravy. Na vzdelávanie a výcvik podľa nových programov a pre krátkodobé odborné kurzy máme katedry prírodných vied, informatiky, dopravných strojov a zariadení, elektroniky, manažmentu, humanitných a sociálnych vied, ústav jazykovej prípravy a ústav telesnej výchovy a športu. V súčasnosti u nás pôsobí 243 zamestnancov, z nich je 133 pedagogických pracovníkov, študentov máme 770, z nich 202 študentov navštevuje našu akadémiu externe. Spomedzi študentov je 194 žien. Na vojenské povolanie sa pripravuje 589 študentov, ostatní sú civilni.

• Aký je rozdiel vo vzdelávaní medzi bývalou vojenskou akadémiou v Liptovskom Mikuláši či vojenskou leteckou akadémiou v Košiciach a súčasnou AOS?

V starom systéme bolo vysokoškolské vzdelávanie a vojenský výcvik spojené v jednom študijnom programe. V jeho rámci sa budúci dôstojník pripravoval na určitú vojenskú odbornosť a súčasne získaval aj príslušné praktické vojenské zručnosti. Celá príprava trvala päť rokov a špecializačný vojenský výcvik sa začínal spravidla už v prvom ročníku. Takáto príprava bola zameraná veľmi úzko. Nevýhodou bola aj nepružnosť takéhoto systému. Počty študentov na jednotlivé odbornosti sa vzhľadom na príliš včasnú úzku špecializáciu museli plánovať šesť rokov vopred a nekopírovali aktuálnu skutočnú potrebu ozbrojených síl v čase ukončenia štúdia. V novej koncepcii je akademické vzdelávanie oddelené od vojenského výcviku. AOS uskutočňuje vzdelávanie a NAO (Národná akadémia obrany) vojenský výcvik. Po získaní prvého – bakalárskeho – stupňa vysokoškolského vzdelania nastúpia absolventi do vstupných odborných dôstojníckych kurzov, kde získajú potrebné zručnosti. Skrúti sa tak čas na plánovanie počtu dôstojníkov konkrétnej odbornosti na poldruha až dva roky, takže škola sa bude môcť lepšie prispôbovať aktuálnym potrebám ozbrojených síl.

• Aké uplatnenie čaká absolventov AOS?

Absolventi bakalárskeho programu budú schopní zvládnuť výcvik na ktorúkoľvek vojenskú odbornosť, na ktorú ich bude pripravovať NAO. Samozrejme, niektoré vojenské odbornosti si vyžadujú prípravu v konkrétnom študijnom programe bakalárskeho štúdia, aby sa vytvorili predpoklady na úspešné zvládnutie obsahu príslušného vstupného odborného kurzu a výkon funkcie. Toto všeobecné vzdelanie by malo stačiť na prvých 10 – 15 rokov kariéry v ozbroje-

ných silách. Bude ale žiaduce, aby v tomto časovom horizonte dôstojník získal aj vysokoškolské vzdelanie druhého (Ing. a Mgr.), prípadne tretieho stupňa (doktorandské – PhD.). Absolventi AOS budú menovaní do hodnosti poručíka. V nadväznosti na postup v hodnosti sa bude vzdelanie dôstojníkov ďalej rozvíjať v kariérnych, resp. odborných kurzoch, ktoré majú ich znalosti rozširovať a aktualizovať.

• Aká je vaša predstava budúcnosti AOS a čím k nej chcete prispieť vy osobne?

Pripravujeme dlhodobý zámer AOS, ktorého cieľom je vybudovať špičkovú vysokú školu. Pre väčšinu oblastí činnosti máme kvalitný odborný personál, pre niektoré ho ešte len musíme získať. Vedenie AOS buduje systém manažmentu kvality, čo znamená, že každé pracovisko školy bude mať jasne definované svoje poslanie a pravidlá. Dôraz kladiem na kvalifikovanosť personálu, nestačí požadovaný stupeň vzdelania, potrebné je príslušné odborné zameranie. Dôležité je aj vyhodnocovanie výsledkov činnosti každého pracoviska školy a šandardizácia odmeňovania podľa dosiahnutých výsledkov. Bez výnimiek.

• Ako ste sa vy sám pripravovali na súčasnú funkciu?

Počas dvadsiatich rokov dôstojníckej kariéry som mal šťastie na veľmi schopných nadriadených, nadaných manažérov a vodcov. Veľa som sa od nich naučil. Sám sa o oblasť manažmentu zaujímam ako o perspektívny smer už približne od roku 1994. Preštudoval som k tejto problematike do dnešného dňa množstvo literatúry. Veľkým prínosom pre moju všestrannejšiu pripravenosť bolo absolvovanie medzinárodného kurzu manažmentu zdrojov obrany v Naval Postgraduate School v USA a kurzu manažmentu obrany v demokratickej trhovno orientovanej spoločnosti na Cranfield University vo Veľkej Británii. Manažérske vzdelanie mi popri mojom pôvodnom vzdelaní v technických a vojenských vedách výrazne rozšírilo pohľad a poskytlo univerzálne nástroje na riešenie problémov vojenského vzdelávania a výcviku, tak ako si to vyžaduje funkcia rektora AOS.

Soňa JAROŠOVÁ

Zo sveta aliancie

Severoatlantická aliancia sa nemôže obmedzovať len na obranu členských štátov, je potrebné, aby vzdorovala hrozbám ďaleko od vlastného domu, vyhlásil generálny tajomník NATO Jaap de Hoop Scheffer na zasadnutí Parlamentného zhromaždenia NATO v Benátkach.

...

Severoatlantická aliancia dala zelenú výcvikovej misii v Iraku. Niekoľko stoviek inštruktorov NATO by v okolí Bagdadu malo ročne vycvičiť približne tisíc irackých dôstojníkov. NATO sa na istanbulskej samite koncom júna zaviazalo pomôcť pri výcviku irackých bezpečnostných síl. V Bagdade zatiaľ pôsobí zárodok výcvikovej misie, necelých sedemdesiat expertov, ktorí zatiaľ začali s výcvikom dôstojníkov generálneho štábu.

...

Rada bezpečnosti OSN jednohlasne schválila, že mierovú misiu v Bosne prevezme od NATO Európska únia. Transfer, ktorý sa uskutočnil začiatkom decembra, bude znamenať stiahnutie približne tisíc amerických vojakov podieľajúcich sa na misii NATO a ich nahradenie silami štátov Európskej únie, hlavne Fínska. Teraz má aliancia v Bosne 7 000 vojakov. Väčšina z nich len prejde pod velenie EÚ.

...

Severoatlantická aliancia podpísala dohodu s Francúzskom, Talianskom a Veľkou Britániou o vybavení nového telekomunikačného satelitného systému NATO. Memorandum podpísané na 15 rokov umožní aliancii lepšiu komunikáciu medzi jej jednotkami v teréne. Dohoda začne platiť 1. januára 2005. Nový telekomunikačný systém vznikne spojením francúzskeho satelitu Syracuse, talianskeho Sicralu a britského Skynetu. Operačný systém bude NATO riadiť z centra, ktoré vznikne v Paríži.

...

Európa nebude nikdy schopná súperiť vo vojenskej oblasti s USA a mala by skôr budovať len kľúčové obranné odvetvia. Vyhlásil to nemecký generál Harald Kujat, predseda Vojenského výboru NATO. Povedal, že štáty EÚ by sa mali zamerať na posilňovanie síl rýchlej reakcie, ktoré majú byť schopné vyslať 60-tisíc vojakov na rok kamkoľvek do dvoch mesiacov.

Diskusný panel zástupcov MO SR a politických strán

Terorizmus stále aktuálny

V bratislavskom hoteli Tatra sa 16. novembra 2004 konala odborná konferencia Slovensko v boji proti svetovému terorizmu. Riešili sa na nej otázky stále aktuálnej problematiky globálneho terorizmu.

Konferencia sa konala pod záštitou ministra obrany SR a Nadácie demokracia. Jej rokovanie otvoril štátny tajomník MO SR Martin Fedor. Cieľom konferencie bolo informovať o jednotlivých aktuálnych aspektoch terorizmu ako historického a sociálno-spoločenského javu vo vzťahu k národným a bezpečnostným záujmom Slovenskej republiky. S hodnotnými príspevkami vystúpili viacerí odborníci na problematiku svetového terorizmu.

Jedným z hlavných cieľov konferencie bolo tiež nájsť spôsoby a cesty reštrukturalizácie Ozbrojených síl SR tak, aby boli schopné adekvátne reagovať na teroristické hrozby.

Vladislav VAVRINEC

Foto Martin KOVALIK

Z Chorvátska na skusy do SR

Na pozvanie náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl Slovenskej republiky generála Milana Cerovského pricestoval 18. novembra na oficiálnu návštevu Slovenskej republiky náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl Chorvátskej republiky generál Josip Lucić (na snímke vľavo). Na spoločnom rokovaní na Ministerstve obrany SR obidvaja partneri hovorili o súčasnej politickej a bezpečnostnej situácii v regióne západného Balkánu a o úlohe medzinárodného spoločenstva, najmä krajín NATO a EÚ, pri zabezpečení mieru a stability v tejto časti Európy.

Generál Cerovský informoval chorvátskeho partnera o súčasnom stave a perspektívach reformy Ozbrojených síl SR a o ich účasti na operáciách na podporu mieru. Podľa náčelníka Generálneho štábu Chorvátskej republiky Josipa Lucića Chorvátsko reformuje svoje ozbrojené sily s cieľom stať sa členom NATO už v najbližších rokoch. Uvedomuje si, že ich čaká ešte náročná cesta k tomuto cieľu. „Snažíme sa preto využívať skúsenosti štátov strednej Európy, ktorých know-how v oblasti reformier ozbrojených síl môžeme využiť,“ dodal Lucić.

Generál M. Cerovský vyjadril Chorvátsku plnú podporu v prístupovom procese do NATO v zmysle pokračovania politiky otvorených dverí aliancie a posilňovania stability na Balkáne prostredníctvom integrácie krajín do euroatlantických štruktúr. Slovenské ozbrojené sily rady odovzdajú svoje skúsenosti z budovania modernej armády.

-r-

Pozorovatelia

V roku 2004 príslušníci OS SR úspešne plnili úlohy v pozorovateľských misiách UNTSO na Blízkom východe a UNAMSIL v Sierra Leone, v misii OBSE v Gruzínsku a v misii Európskej Únie EUMM na území bývalej Juhoslávie.

UNTSO

Pozorovateľská misia OSN na vykonávanie dozoru nad prímierím

V roku 2004 pôsobili v misii UNTSO dvaja dôstojníci Ozbrojených síl SR ako vojenski pozorovatelia. Ich úlohou bolo vykonávať pozorovateľskú činnosť na hraniciach Libanonu a Sýrie s Izraelom, vykonávať inšpekcie v krízových a dôležitých oblastiach podľa dohody z roku 1974, sledovať dodržiavanie obsahu dohody o prímierí medzi Sýriou a Izraelom na Golan-ských výšinách a monitorovať situáciu na izraelsko-libanonskej hranici. Naši dôstojníci boli zaradení do skupín pozorovateľov na pozorovacích stanovištiach, kde patrolovali a vykonávali inšpekcie. Vzhľadom na dobré výsledky sa podieľali aj na výcviku nových pozorovateľov a na špeciálnom vyšetrovaní.

UNAMSIL

Pozorovateľská misia OSN v Sierra Leone

Aj tu pôsobili v rámci medzinárodného kontingentu vojenských pozorovateľov v tomto roku dvaja dôstojníci Ozbrojených síl SR. Misia UNAMSIL kontroluje realizáciu mierovej dohody medzi vládou Sierra Leone a Spojeným revolučným frontom (RUF), monitoruje vojenskú a bezpečnostnú situáciu v krajine, ako aj dodržiavanie ľudských práv, proces demilitarizácie, demobilizácie a demokratizácie spoločnosti. Príslušníci misie tiež podporovali organizáciu prezidentských a parlamentných a volieb, ako aj volieb do miestnych samospráv. Taktiež vyhodnocovali priebeh volieb. Ďalšou dôležitou úlohou je špeciálne vyšetrovanie narušení mierovej dohody a monitorovanie fungovania orgánov štátnej správy a polície. Slovenskí vojenski pozorovatelia tam patrolovali, monitorovali činnosť jednotlivých ozbrojených zložiek, vyhodnocovali dosiahnutý pokrok v ekonomickom rozvoji krajiny a efektívnosti fungovania štátnej správy, vyšetrovali incidenty.

Misia OBSE v Gruzínsku

V misii OBSE v Gruzínsku pôsobia v súčasnosti dvaja dôstojníci Ozbrojených síl SR. Ich úlohou je

podieľať sa na kontrole situácie v bezpečnostnej zóne medzi stranami konfliktu. Pozorovateľské úlohy plnia na hraniciach medzi Gruzínskom, Čečenskom a Ingušskou republikou, kde monitorujú situáciu na hraniciach, možné pašovanie zbraní, spracúvajú hlásenia s vyhodnotením situácie. Pri plnení úloh sa kladie dôraz na vytváranie podmienok na zlepšenie situácie medzi stranami konfliktu, na kontrolu dodržiavania prímieria a mierových dohôd, na podporu demokratických inštitúcií a na dodržiavanie ľudských práv.

Slovenskí pozorovatelia plnia svoje úlohy leteckým hliadkovaním i hliadkovaním na motorových vozidlách, vo vysokohorskom teréne hliadkujú pešo. Náročný charakter činnosti si vyžaduje ľudí fyzicky disponovaných najmä vzhľadom na pôsobenie v horskom a vysokohorskom teréne v zimnom období.

EUMM

Monitorovacia misia EÚ na území bývalej Juhoslávie

Slovenskú republiku zastupujú v misii EUMM dvaja profesionálni vojaci, ktorí v tomto roku plnili úlohy na štábe misie, ako aj v priestore jej pôsobenia. Monitorovali politický a bezpečnostný vývoj s dôrazom na Macedónsko, Kosovo, Bosnu a Hercegovinu, Čiernu Horu a Albánsko, monitorovali situáciu v pohraničných oblastiach Macedónsko-Kosovo, Srbsko-Kosovo a Kosovo-Albánsko, ako aj spolužijanie tamojších etnických skupín i návrat utečencov a odíencov do pôvodných sídiel. Príslušníci misie tiež monitorovali prezidentské a parlamentné voľby, ako aj voľby do miestnych samospráv. Slovenskí pozorovatelia monitorujú aj celkovú situáciu na hraniciach a možné pašovanie zbraní. Dôležitou úlohou je

Plukovník Marián Áč v uniforme EUMM

spracovávanie hlásení s vyhodnotením situácie. Dôraz sa kladie najmä na vytváranie podmienok na zlepšenie situácie medzi stranami konfliktu, na kontrolu dodržiavania prímieria a mierových dohôd, na podporu demokratických inštitúcií a na dodržiavanie ľudských práv.

Zapojenie príslušníkov Ozbrojených síl SR do pozorovateľských misií v zahraničí výrazným spôsobom prispelo k zviditeľneniu Slovenskej republiky a jej ozbrojených síl na medzinárodnej scéne. Pozorovateľské misie sú výnimočné v tom, že slovenskí vojenski pozorovatelia pôsobia v takých krajinách, kde sú jedinými príslušníkmi reprezentujúcimi Slovensko. Veľakrát vo veľmi nebezpečných podmienkach, neozbrojení a osamotení, kde ich jedinou zbraňou je len dodržiavanie povinností a zásad vojenského pozorovateľa pri plnení úloh, schopnosť vyjednávať, znalosť mentalít miestneho obyvateľstva a silná osobnosť.

Príslušníci OS SR splnili v jednotlivých pozorovateľských misiách všetky úlohy výborným spôsobom. Velitelia pozorovateľských misií hodnotili plnenie úloh príslušníkmi OS SR ako vynikajúce a vzorové. Väčšinu slovenských vojenských pozorovateľov ocenili medzinárodné organizácie udelením medailí.

Nedá sa nezmeniť o tom, že veľkú zásluhu na príprave vojenských pozorovateľov má Výcviková základňa mierových síl (VZ MS) OSN Nitra. Výcviková základňa splnila úlohy podľa plánu a pružne reagovala na meniace sa požiadavky. VZ MS v priebehu roku 2004 splnila požiadavky jednotlivých pozorovateľských misií pokiaľ išlo o tematiku výcviku, adaptovala výcvikové programy na štandardy OSN a medzinárodných organizácií. Spomedzi všetkých, ktorí sa vo VZ MS OSN zaslúžili o prípravu a zabezpečenie vojenských pozorovateľov možno spomenúť pplk. Ing. Štefana Ivana, kpt. Ing. Miloša Segeňa, mjr. Ing. Petra Džurdžnika a por. Ing. Jarmilu Gasiorovú.

pplk. Ing. Jozef KOTLÁR
Štáb operácií
a výcviku GŠ OS SR

UKONČENÉ POZOROVATEĽSKÉ MISIE

Krajina	Názov misie	Obdobie	Počet slov. dôstojníkov
Angola	UNAVEM I,II,III, MONUA	1993-1999	36
Irak	UNGCI	1993-2003	19
Libéria	UNOMIL	1993-1997	5
Uganda/Rwanda	UNOMUR	1993-1994	5
Rwanda	UNAMIR	1993-1996	5
Somálsko	UNOSOM I	1993	2
Namíbia	UNTAG	1991-1992	3 (v rámci ČSFR)
Kosovo	OBSE	1999-2001	6
Moldavsko	OBSE	1998-2002	5

Tatrapany miera do Iraku

Posledné udalosti v Iraku ukázali, že našim vojakom, ktorí túto krajinu pomáhajú zbaviť od množstva mín a výbušnín – a tie sa nachádzajú doslova všade – je potrebné zabezpečiť lepšiu ochranu. Štyridsaťročné transportéry OT-64 boli síce svojho času kvalitné stroje, no dnešným nárokom na moderné obrnené vozidlo už nevyhovujú. Okrem iného sú pomalé a tak sa ženisti stávajú počas presunov na pomerne dlhý čas terčom pre potenciálnych teroristov...

Aj preto padlo pred časom na ministerstve obrany rozhodnutie o vybavení slovenských vojakov v Iraku modernejšou technikou. Predstavuje ju viacúčelové obrnené terénne vozidlo Tatrapan. Je postavené na vojenskej verzii osvedčeného podvozku Tatra 815 s pohonom 6 x 6. To mu umožňuje veľmi dobrú pohyblivosť aj v ťažkom teréne. Vozidlo má snímateľnú pancierovú skriňu a nadstavbu. V nadstavbe môže odviezť až 12 vojakov. Obrnené vozidlo je vybavené systémom ochrany proti zbraňam hromadného ničenia, protipožiarnym zariadením, ventilačným a komunikačným systémom.

Osvedčil sa na Balkáne i v Afrike

Naše odminovacie tímy majú s týmto vozidlom veľmi dobré skúsenosti už z pôsobenia na území bývalej Juhoslávie. Osvedčili sa aj v náročných podmienkach provincie Kosovo. Slovenskí vojaci boli v rámci síl KFOR najskôr súčasťou spoločného rakúsko-švajčiarsko-slovenského práporu a pôsobili v Suvareke. S kvalitou vozidla boli mimoriadne spokojní. Jeho jazdné vlastnosti a vybavenie obdivovali nielen ich rakúski a švajčiarski kolegovia z práporu, ale aj vojaci z ďalších krajín, ktorí sa podieľali na misii KFOR v juhosrbskej provincii Kosovo.

Doslova skúškou ohňom prešiel Tatrapan v ďalekej Afrike. V hraničnej oblasti medzi Eritreou a Etiópiou v misii UNMEE sa vozidlo vyznamenalo v neľahkých podmienkach. Naši vojaci ho úspešne používali v horských oblastiach s nadmorskou výškou našich tatranských končiarov, v prašnom prostredí, kde boli komunikácie v žalostnom stave i vo vlhkej prímorskej oblasti.

Po ukončení misie UNMEE sa vozidlá vrátili na Slovensko. Vo vojenskom opravárskom podniku 027 Trenčín prešli v uplynulom období dôkladnou revíziou. Podľa riaditeľa podniku Ing. Stanislava Končeka náročný terén i klimatické podmienky zanechali na vozidlách určitú stopu. „Ukázalo sa to po demontáži automobilov. Zvlášť namáhané boli podvozkové časti, najmä závesy kolies, ale aj motorová a klimatizačná jednotka. Bolo potrebné urobiť celkovú repasiu vozidla. Veď bude znova pôsobiť v náročných klimatických podmienkach, vyznačujúcich sa vysokými teplotami, ale aj prašnosťou,“ poznamenal riaditeľ podniku.

Pozornosť filtrom i klimatizácií

Vo výrobných halách podniku Tatrapany postupne demontovali. Okrem podvozkových častí a motoru venovali špecialisti pod vedením vedúceho technickej prípravy vozidiel Ing. Jozefa Staníka veľkú pozornosť aj nadstavbe. Najmä jej klimatizačnej jednotke, ktorá má svoj vlastný pohon. Najskôr sa ale museli popasovať so všadeprítomným prachom a pieskom. „Je reálny predpoklad, že vozidlá budú pôsobiť aj pri teplotách nad 50 stupňov Celzia.

na Strednom východe dokážu v pomerne krátkom čase poriadne zaniešať. V oblasti sa vyskytujú aj piesočné búrky. Výrobný riaditeľ podniku Ing. Jozef Stolárik zdôraznil, že jeho pracovníci urobili pri príprave Tatrapanov na misiu do Iraku maximum pre to, aby technika pri správnej údržbe našim vojakom spoľahlivo slúžila.

Leštianska previerka

Pred odchodom na misiu prešli vozidlá aj ich osádky náročnou prípravou vo Vojenskom výcvikovom priestore Lešt. Veliteľ tohto vyvedenia podplukovník Daniel Zmeko zdôrazňuje, že hlavnou úlohou bolo zladíť činnosť všetkých súčastí kontingentu. Najmä ich súčinnosť v konvojoch a činnosť pri odminovaní. Keďže sa vyskytli niektoré problémy s technikou v Iraku, dôraz kladie na dobrú pripravenosť vodičov a technického personálu.

„Časť ťažkostí bola zavinená aj tým, že obrnený transportér OT-64 je pomerne náročné vozidlo na ošetrovanie a krátky dvojtýždňový preškoľovací kurz zrejme nestačil. Okrem toho ide už o morálne zastaranú techniku. Na Lešti všetok vhodný čas využijeme na to, aby vodiči dostali Tatrapany poriadne do ruky. Aby si zároveň mohli vyskúšať sami opraviť aj prípadné menšie poruchy,

XxxXXXXXXXXXX

Preto sme časti, ktoré budú najviac tepelne namáhané, dokonale preverili. Čo bolo treba, to sme vymenili. Vozidlo musí mať aj vhodné olejové náplne na také vysoké teploty. Do výbavy sme doplnili nielen rezervné klinové remene, ale aj vzduchové a palivové filtre,“ konštatuje Ing. Staník.

Aby našim vojakom Tatrapany čo najlepšie slúžili, je potrebné dokonale pripraviť hlavne ich vodičov. Trenčania Vladimír Cabala a Milan Šeliga v tom majú bohaté skúsenosti. Veď svojimi radami pomáhali našim vojakom nielen na Balkáne, ale aj v Eritrei. Obaja kladú dôraz na dodržanie všetkých technologických postupov pri prevádzke a údržbe vozidla. Okrem iného aj na včasné a správne vymieňanie filtrov. Piesok a prach ich

ktoré sa v každodennej prevádzke zákonite vyskytnú, a aby sa tak dôkladnejšie zoznámili so svojou technikou. Chceme, aby do Iraku odišli dobre pripravení. Je dobré, že máme k dispozícii aj dokumentáciu a technologické postupy na ošetrovanie vozidiel,“ hovorí s určitým uspokojením v hlase podplukovník Zmeko.

Ďalej poznamenal, že Tatrapan predsa len poskytuje vodičovi oveľa väčší komfort pri jazde oproti OT-64 a osádke vozidla, v tomto prípade odminovaciemu tímu, v prípade potreby aj lepšiu ochranu proti strelným zbraňam. Pancier kabíny a nadstavby chráni osádku pred pribojnými strelami kalibru 7,62 milimetra a črepinami. Špeciálna konštrukcia spodnej časti okrem toho poskytuje zvýšenú ochranu proti mŕtvici. Pre činnosť osádok v teréne je výhodné aj to, že nadstavba má nezávislý elektrický a klimatizačný systém.

Na misiu sa vyberali najskúsenejší vodiči. Väčšina týchto vojenských profesionálov mala podľa slov podplukovníka Zmeku už praktické skúsenosti s tatrovkami či inými ťažkými nákladnými vozidlami. To je tiež určitá záruka pre to, aby aj v náročných irackých klimatických i bezpečnostných podmienkach slúžili obrnené terénne vozidlá Tatrapan k plnej spokojnosti.

Text a foto Jozef ŽIAK

XxxXXXXXXXXXX

KRÁTKO

Piloti štyroch vrtuľníkov UH-1 N 169. letky ľahkých útočných vrtuľníkov 16. leteckej skupiny americkej námornej pechoty použili pri bojoch v Iraku nový, veľmi výkonný termálny zobrazovací systém, ako aj laserový označovací systém Brite Star, ktorý je vylepšeným variantom zariadenia Star SAFIRE. Guľové pouzdro s elektrooptickým systémom je nainštalované pod nosom vrtuľníkov.

...

Predstavitelia nemeckej spoločnosti Diehl BGT Defence GmbH & Co. KG a americkej firmy General Atomics Aeronautical Systems podpísali dohodu o užšej spolupráci v oblasti bezposádkových lietadiel. Dohoda umožní spoločnosti Diehl VA Systeme v licencií vyrábať bezposádkové lietadlo Predator. Na programe sa zúčastňuje aj ďalšia nemecká spoločnosť Rheinmetall Defence Electronics.

...

Vrtuľníky NH90 talianskej výroby budú poháňať pohonné jednotky General Electric GE T700/T6E1. Taliansko si objednalo 60 vrtuľníkov NH90 pre pozemné sily a 56 vrtuľníkov NH90 pre vojenské námorníctvo. Dodávka prvého sériového stroja je naplánovaná na koniec roku 2005.

...

Americké vzdušné sily USAF uskutočnili na konci októbra 2005 na základni vojenského námorníctva v Patuxent River po rokoch príprav skúšku nového identifikačného systému lietadla E-3A AWACS, ktorý podstatne zníži možnosť smrteľných omylov počas bojovej činnosti. Modifikované opytovacie zariadenie vysiela nový tvar vlny, známy ako Mode 5, ktorý ponúka viac identifikačných možností než súčasné spôsoby.

...

Nové iracké vzdušné sily získali prvé dve ľahké pozorovacie lietadlá SAMA CH2000. Lietadlá sú zaradené do výzbroje 70. letky so sídlom v Basre. Iracké vzdušné sily celkovo získajú 8 až 16 lietadiel CH2000 a dodávky sa skončia v marci 2005.

...

Americká spoločnosť Lockheed Martin uskutočnila na konci septembra prvú úspešnú letovú skúšku taktickej raketovej riadenej strely ATACMS Block IA, počas ktorej preverovala nový modernizovaný navádzací a riadiaci systém a nové letové programové vybavenie. Prvá skúška z dvoch plánovaných sa zrealizovala na strelnici White Sands Missile Range v štáte Nové Mexiko.

...

Americká agentúra pre protiraketovú obranu MDA prevzala 22. októbra 2004 prvú protiraketu Standard Missile 3 pre námorný systém protiraketovej obrany umiestnený na krížnikoch triedy Aegis. Výrobca, firma Raytheon, dodá vojenskému námorníctvu do konca kalendárneho roka ešte štyri riadené strely SM-3.

Francúzsky Scalp Naval

Európska spoločnosť MBDA vyvíja na základe francúzskych požiadaviek námornú strategickú protizemnú okrídlenú riadenú strelu s dlhým doletom Scalp Naval. Pri vývoji novej riadenej strely sú použité mnohé komponenty a technológie z programu Storm Shadow/Scalp EG, napríklad pohonný a navigačný systém, a taktiež veľmi presný systém koncového navedenia na cieľ. Strely budú základnou výzbrojou nových francúzskych fregát triedy FREMM a nových atómových útočných ponoriek triedy Barracuda. Z paluby hladinových plavidiel bude riadená strela štartovať kolmo z vertikálneho odpaľovacieho zariadenia Sylver A70. Ponorky ich budú odpaľovať pomocou

špeciálnej kapsule zo štandardného torpédometu. Dodávka prvej sériovej riadenej strely je naplánovaná na rok 2010. Francúzsko objednalo 200 striel pre fregaty FREMM a 50 striel pre ponorky Barracuda.

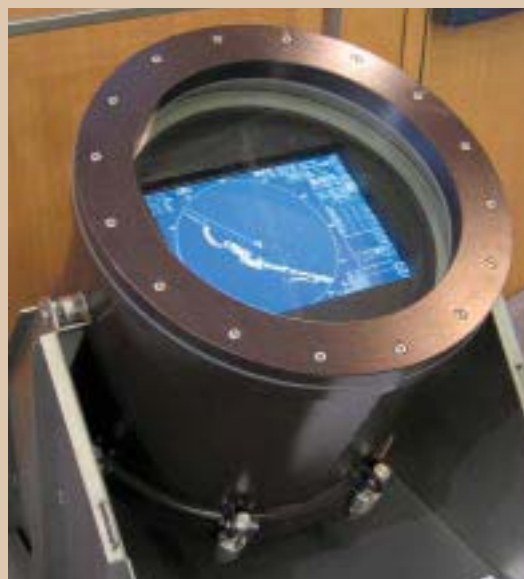
MEADS pokračuje

Medzinárodné konzorcium MEADS International získalo na konci septembra 2004 kontrakt v hodnote 3 miliardy amerických dolárov na prevádzku programu nového protiletadlového a protiraketového systému stredného dosahu MEADS (Medium Extended Air Defence System) do fázy navrhovania a vývoja. Kontrakt udelila konzorciu charterová organizácia NAMEADSMA. Systém MEADS nahradí v USA a Nemecku systémy Patriot a v Taliansku systémy Nike Hercules.

Multifunkčný displej PMD

Spoločnosť Raytheon Marine GmbH so sídlom v Kieli vyrába špeciálny typ displeja, ktorý odoláva vysokým tlakom. Multifunkčný displej PMD (Pressure-Resistant Multifunction Display) sa montuje do veliteľských veží ponoriek na zobrazovanie radarových, sonarových, navigačných a strojových údajov. Displej PMD odoláva tlakom do hodnoty až 70 barov a zostáva vo veži aj počas plavby ponorky pod hladinou. Tlakovzdorné puzdro displeja je vyrobené z nemagnetickej nehrdzavejúcej ocele V4A. Za prekrytom z optického skla je umiestnená 15" spevnená TFT obrazovka.

Základným komunikačným rozhraním je RS 422 s dvoma výstupmi a piatimi vstupmi. Systém sa napája zo zdroja 115 V~ alebo 24 V-.

Ruský polovodičový radar

Rádiolokačný koncern Skala všeruského vedeckovýskumného ústavu rádiotechniky VNIIRT vyvinul nový rad unifikovaných polovodičových rádiolokačných staníc s anténou s fázovaným radom. Jedným z novovyvinutých radarov je stanica prieskumu a výdaja cieľov pre mobilný hybridný protiletadlový systém Pancyr-S1. Radar pracuje v centimetrovom pásme vln. Prehľad v azimute je celokruhový, prehľad v polohovom uhle je v rozsahu 0 – 60°, diaľkový dosah je 1 – 50 km, výškový dosah je 15 km. Cieľ s efektívnou odrazovou plochou 0,1 m² zachytí na vzdialenosť 26 km. Rozlíšenie radaru v diaľke je 150 – 200 m, v azimute 3,2° a v polohovom uhle 7°.

Dánsko kúpi Millenium

Námorné materiálové veliteľstvo v Dánsku podpísalo so spoločnosťou Oerlikon Contraves, ktorá je dcérskou spoločnosťou skupiny Rheinmetall DeTec, kontrakt na dodávku námorných kanónových systémov Millenium Ahead kalibru 35 mm. Systémami Millenium vyzbrojí kráľovské dánske

vojenské námorníctvo svoje nové bojové podporné lode CSS. Každá loď CSS bude vyzbrojená jedným kanónom Millenium na mostíku na prove a jedným kanónom rovnakého typu na streche vrtuľníkového hangáru na korme. Kanóny budú ovládané streleckým riadiacim systémom SaabTech CEROS a lodným veliteľským riadiacim systémom Terma CMS.

Jemen modernizuje MiG-29

Vzdušné sily Jemenu postupne, tempom 2 až 3 lietadiel za mesiac, modernizujú svoju flotilu bojových a cvičných bojových lietadiel radu MiG-29. Jemen kúpil v Ruskej federácii v roku 2002 spolu 14 jednomiestnych bojových strojov MiG-29B a dva cvičné bojové stroje MiG-29UB. Jednomiestne lietadlá sa modernizujú na štandard MiG-29SMT. V rámci modernizačného programu s krycím menom Šafak sú vybavené novým radarom Žuk-M a novým vybavením pracoviska pilota s farebnými veľkoplošnými displejmi. Dvojmiestne lietadlá sa vrátia do služby vo verzii MiG-29UBT.

*Dvojstranu pripravil Miroslav GYŮRÖSI
Foto autor (2), MBDA (1), Rheinmetall AG (1)*

KRÁTKO

Americký výrobca Lockheed Martin a európske konzorcium EADS oznámili, že budú spolupracovať na programe bojovej lode pre pobrežné vody LCS (Littoral Combat Ship) amerického vojenského námorníctva. Tieto najnovšie americké hladinové plavidlá budú vybavené prehľadovými radarom EADS TRS-3D, ktoré slúžia na pozorovanie vzdušných a námorných cieľov a na výdaj informácie zbraňovým systémom. Rovnakým typom radaru bude vybavený aj veľký námorný kuter WMSL americkej pobrežnej stráže, kde bude slúžiť na pozorovanie vzdušných cieľov.

...

Americké pozemné sily US Army aktivovali počas slávnostného ceremonálu 19. októbra 2004 na základni vo Fort Bragg svoj najnovší prapor pre psychologické operácie. Nový 5. prapor pre psychologické operácie (5th PSYOP Bn.) je zatiaľ posledným prírastkom 4. výsadkovej skupiny pre psychologické operácie (4th POG), ktorá je jedinou aktívnou jednotkou tohto druhu v pozemných silách. Po aktivácii je 5th PSYOP Bn. celkovo šiestym podriadeným praporom 4th POG.

...

Predstavitelia dozorných rád francúzskych spoločností Sagem a Snecma skúmali počas stretnutia 28. októbra 2004 ponúkaný návrh na zlúčenie dvoch priemyslových skupín. Predstavitelia skupiny Sagem schválili návrh a dozorná rada skupiny Snecma sa plánuje vyjadriť neskôr.

...

India uskutočnila koncom októbra skúšobnú streľbu modifikovanej námornej verzie taktickej raketovej riadenej strely stredného doletu Prithvi III. Riadená strela indickej výroby štartovala z plavidla kotviaceho v zálive neďaleko integrovanej strelnice v Čandipure a zasiahla svoj cieľ vzdialený 300 km.

...

Po úspešných letových skúškach autorizovalo velenie amerického vojenského námorníctva spoločnosť BAE Systems na sériovú výrobu referenčného systému R-AHRS (Replacement Attitude Heading Reference System) na let podľa prístrojov, ktorý bude inštalovaný do vrtuľníkov CH-53 a MH-53. Výrobca dodá vojenskému námorníctvu do konca kalendárneho roka až 200 systémov R-AHRS na základe kontraktu v hodnote 8,4 milióna amerických dolárov.

...

Španielska firma Indra dodala v druhej polovici októbra prvý elektronický obranný systém pre nové fregaty triedy K-130 nemeckého vojenského námorníctva. Systém, ktorý je modifikáciou systému Aldebarán pre španielske fregaty F-100, je prvým z piatich objednaných. Kontrakt podpísali predstavitelia oboch strán v júli 2003 a celý kontrakt sa zrealizuje v čase od októbra 2004 do marca 2007.

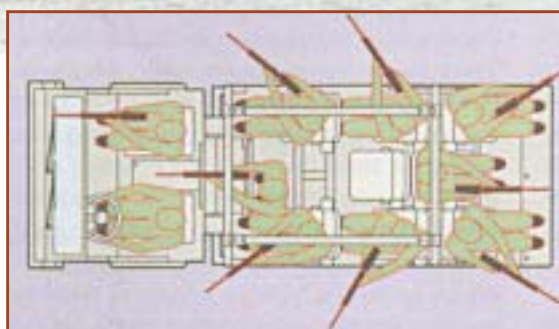
...

Piloti nadzvukových bojových viacúčelových lietadiel F-16C Block 50 amerických vzdušných síl, ktoré majú svoju základňu v nemeckom Spangdahle, sú vybavovaní najnovšími americkými prilbovými zameriavačmi. Piloti 52. stíhacieho krídla teraz môžu za pomoci svojho prilbového zameriavača JHMCS (Joint Helmet-Mounted Cueing System) bojovať podstatne efektívnejšie.

MUNGO

- nová tvár i možnosti

Pri tomto rozmiestnení posádky vo vozidle môžu všetci osem členovia výsadku používať svoje zbrane

Ľahké pancierované MUNGO je pomerne netradičné vozidlo určené na prepravu príslušníkov aeromobilných jednotiek. Veľmi rýchlo ho vyvinula nemecká firma KMW a je zaujímavé, ako za jediný rok zmenil tento typ svoju tvár.

Vo firemných podkladoch z roku 2003 totiž vyzeral podstatne inak. Na prvý pohľad bolo zrejme, že sa jeho základom stalo známe viacúčelové komunálne vozidlo MULTICAR. Aj predná kabína zostala verná svojim tvarom, opatрили ju však ľahkým pancierovaním a nepriestrelnými sklami. Podvozok od

MULTICARu prevzali prakticky kompletný a pohonná jednotka uložená pod sklopnou kabínou – vznetrový motor s objemom 2,8 l a výkonom 78 kW – pochádza z iného hromadne vyrábaného typu. Vozidlo dostalo nové pancierované bočnice nákladového priestoru s dvierkami na oboch stranách i vzadu.

V priestore pre náklad s využiteľným objemom 8,4 m³ nainštalovali v prevedení na prepravu pechotného družstva spolu osem sedačiek, tri v prvom rade, dve uprostred a tri vzadu orientované proti smeru jazdy. Ďalšie jedno miesto bolo v kabíne veľa vodiča. Na transport vo vnútri vrtuľníka CH-53 a CH-47 sa dala sklopiť strecha a čelné okno kabíny vodiča, ako aj pomerne vysoké sedačky výsadku v nákladovom priestore. Okrem toho sa zasúval aj rúrkový rám, ktorý niesol plachtu nad prepravným priestorom. V jeho prednej časti bolo možné namontovať guľomet s kalibrom 7,62 mm. Celý proces spomenutej prípravy netrval dlhšie ako 5 minút.

Výrazné zmeny

Zrejme definitívnu verziu vozidla MUNGO predstavila spoločnosť KMW na tohtoročnej výstave Eurosatory. Pôvodnému typu sa príliš nepodobá. Zásluhu na tom má predovšetkým kompletne zrekonštruovaná predná kabína s menším čelným sklom, väčšou šírkou a inou maskou so zosilnenou pancierovou ochranou. Pancierovanie dostali aj bočné palivové nádrže medzi nápravami a inak sú tvarované aj pancierované bočnice priestoru výsadku. Je zaujímavé, ako tieto úpravy spolu so širokými taktickými pneumatikami dokázali to, že „finálne“ MUNGO vyzera nielen podstatne širšie, ale tiež ako „dospelé“ vozidlo. Pritom sa šírka zväčšila len o 28 cm a dĺžka sa dokonca o niekoľko centimetrov skrátila.

Pôvodné sedadlá s vysokými operadlami pre výsadok nahradili síce menej pohodlné, ale zato účelnejšie lavice s úložnými priestormi na muníciu a časť

Len ťažko možno uveriť, že toto množstvo ľudí a výstroja sa vojde do MUNGa, veď jeho dĺžka je rovnaká alebo dokonca menšia ako dĺžka osobných vozidiel nižšej strednej triedy

výstroja. Systém uchytenia lavíc na podlahu umožňuje ich rýchlu demontáž, takže v prípade potreby možno časť alebo celý nákladový priestor rýchlo upraviť na prevážanie najrôznejších nákladov, v prípade potreby aj na evakuáciu troch ležiacich ranených. Kapacita – dve osoby v prednej kabíne a osemčlenný výsadek – sa nezmenila. Celkovo šesť dverí umožňuje rýchle nastupovanie a vystupovanie. Priestor pre výsadek alebo náklad možno čiastočne alebo úplne zakryť plachtou s bočnými oknami a možno ho tiež vykurovať.

Rám, ktorý nesie plachtu, umožňuje montáž guľometu a v prípade prevrátenia slúži ako ochranný prvok pre výsadek. Úpravy a vylepšené pancierovanie, ktoré poskytuje posádke ochranu proti bežnej munícii 7,62 x 51 mm, sa, samozrejme, prejavili na hmotnosti prázdneho vozidla. Tá sa oproti pôvodnému prevedeniu zvýšila o 500 kg. MUNGO možno prepravovať vnútri vrtuľníka CH-53, v podvese pod ďalšími typmi alebo ho možno zhadzovať na padáku. Do transportných lietadiel C-130 alebo C-160 sa zmestia tri kusy aj s ich desaťčlennými posádkami.

Moderný podvozok s voliteľným náhonom 4 x 2 i 4 x 4, uzávierka diferenciálu, elektronický protiblokovací a protipreklzový systém, prevodovka s redukciami na obzvlášť pomalú rýchlosť (0,6 km/h), relatívne krátky rázvor a široké pneumatiky dodávajú vozidlu veľmi dobrú pohyblivosť v teréne a výbornú stúpavosť. Pohonnú jednotku tvorí zápalný motor s výkonom 78 kW a manuálne radená päťstupňová prevodovka. MUNGO možno na želanie vybaviť prídavnou 50-litrovou palivovou nádržou, špeciálnym vzduchovým filtrom na púštne podmienky, navyškom na vlastné vyslobodzovanie, ako aj na vyslobodzovanie iných vozidiel. Výrobca tiež navrhuje špecializované prevedenie, napríklad prepravník paliet s vlastným nakladačím a vykladačím zariadením.

MUNGO už prešlo skúšobnou prevádzkou v rámci misie ISAF v Afganistane a nemecká armáda plánuje kúpiť 388 kusov týchto vozidiel.

Michal ZDOBINSKÝ, A-Report č. 12/2004

Agentura vojenských informácií
a služieb MO ČR

Foto, kresby: KMW

Osemčlennú posádku chráni pancierovanie do výšky ramien. Výhľad je omedzený, ako i možnosť používať svoje zbrane. Zadné dvojkrídlové dvere plnia funkciu nosiča časti výstroja.

Základné TTD typu MUNGO

Posádka	2 + 8
Celková bojová hmotnosť	5 300 ks
Užitočná nosnosť	2 000 ks
Dĺžka	4,24 m
Šírka	1,85 m
Výška	2,25 m
Výška na prepravu vo vrtuľníku	1,91 m
Rázvor	2,3 m
Maximálna rýchlosť	90 km/h
Dojazd	cca 500 km

Pôvodný návrh nezaprel známe tvary viacúčelového komunálneho vozidla Multicar

Okrídlená riadená strela TM-61C Matador

Vôbec prvou okrídlenu riadenou strelou z výzbroje amerických vzdušných síl určenou na útoky proti pozemným cieľom bola riadená strela, ktorá je asi najznámejšia pod svojím bojovým menom Matador. Prvopočiatky tejto riadenej strely kategórie zem – zem, čo znamená, že štartuje zo zeme a jej určením je ničenie pozemného cieľa, treba hľadať ešte v auguste 1945. Vtedy velenie leteckých jednotiek amerických pozemných síl (U. S. Air Force ešte ako samostatná zložka neexistovala) vypracovalo požiadavky na riadenú strelu s letovou rýchlosťou 1 100 km/h a s doletom v rozsahu 325 – 925 km. Firma Martin Aircraft získala v marci 1946 jedno-ročný kontrakt na vypracovanie štúdie podzvukovej aj nadzvukovej verzie riadenej strely vyzbrojenej konvenčnou alebo atómovou bojovou časťou. Zákazník nakoniec v decembri 1946 zrušil svoje požiadavky na nadzvukový variant. Projekt MX-771, ktorý definoval novú podzvukovú okrídlenu riadenú strelu, prežil aj veľké reorganizácie a znižovanie stavov amerických ozbrojených síl v roku 1947. Prvú letovú skúšku prototypu riadenej strely označenej XSSM-A-1 uskutočnili špecialisti firmy Martin Aircraft na skúšobnej základni White Sands Missile Range 20. januára 1949. Prototypy, ktoré slúžili na skúšky navádzacieho systému, označovali YSSM-A-1. Na začiatku 50. rokov začali americké vzdušné sily s označovaním riadených striel systémom prevzatým z označovania lietadiel. Konštrukciu novej riadenej strely zaradili do novovzniknutej kategórie bombardéra bez pilota (Pilotless Bomber) a prototypy získali nové označenia XB-61 a YB-61. V roku 1951 sa skúšky nového zbraňového systému presunuli zo skúšobnej základne White Sands Missile Range na leteckú základňu Patrick AFB v Cape Canaveral na Floride. Skúšky dopracovaného variantu určeného pre sériovú výrobu sa začali už na novom mieste 21. júna 1951. Vylepšený variant už nebol stredoplošník, ale hornoplošník. Po ďalších troch zásadnejších konštrukčných zmenách bol Matador v decembri 1951 schválený do sériovej výroby.

Sériová riadená strela B-61A Matador, ktorá bola trochu dlhšia ako prototypy XB-61/YB-61, pripomínala svojím tvarom a rozmermi stíhačie lietadlá toho obdobia. Pre nulový vzlet sa používal rozmerný štartovací raketový motor vyrobený firmou Aerojet General pracujúci 2,4 sekundy, ktorý svojím ťahom približne 25 t (240 kN), zrýchlil strelu z nuly na rýchlosť

Súčasnú americkú okrídlenu riadenú strelu radu ALCM (AGM-86) a ACM (AGM-129) amerických vzdušných síl U. S. Air Force sa vypúšťajú z lietadiel strategického letectva. Americké vojenské námorníctvo U. S. Navy používa riadené strely radu Tomahawk (BGM-109). Tento výrobok je podstatne univerzálnejší, okrem lietadiel ho nesú na svojich palubách aj hladinové plavidlá a ponorky. Prvé generácie amerických okrídlených riadených striel, medzi ktoré nerátam experimenty s nemeckými strelami radu Fi-103 (V-1), predstavovali podstatne rozmernejšie a ťažšie zbraňové systémy, ktoré sa dali odpaľovať len z pozemných alebo lodných odpaľovacích zariadení.

asi 370 km/h. Počas letu poháňal riadenú strelu prúdový motor Allison J33-A-37 s ťahom 2 090 kg (20 kN). Riadenú strelu diaľkovo navádzal pozemný operátor za pomoci siete rádiolokačných staníc AN/MSQ-1, ktoré sledovali rádiový maják AN/APQ-11 nainštalovaný v trupe strely. Maximálny dolet riadenej strely

B-61A dosahoval približne 400 km. Riadená strela dosahovala vysokú podzvukovú rýchlosť a počas strmhlavého útoku na cieľ jej rýchlosť mierne prekročila rýchlosť zvuku. Riadené strely B-61A niesli atómovú bojovú časť W-5 s účinnosťou trinitrotoluénového ekvivalentu v rozsahu 40 – 50 kt.

Ešte počas skúšok 1. októbra 1951 sfornovalo velenie amerických vzdušných síl prvú ľahkú letku bombardérov bez pilota označenú ako 1st PBS (PBS = Pilotless Bomber Squadron). Druhá letka 2nd PBS vznikla 10. januára 1952. Výcvik obslúh a personálu obidvoch letiek organizovalo 6555. krídlo riadených striel USAF (6555th Guided Missile Wing). Prvé sériové strely získala USAF na konci roku 1952. V decembri 1953 obidve prvé letky so strelami B-61A Matador získali operačnú spôsobi-

Detail vstupu vzduchu k pohonnej jednotke

losť a už 15. januára 1954 obe letky prevelili do podriadenosti taktického leteckého veliteľstva TAC (Tactical Air Command). Technika a personál 1st PBS prišli na leteckú základňu Bitburg AFB v Nemecku 20. marca 1954. O pol roka neskôr prevelili do Nemecka aj 2nd PBS a dislokovali ju na leteckej základni Hahn AFB. V marci 1956 velenie U. S. Air Force opäť zmenilo označenie riadených striel Matador z termínu Bomber 61A (B-61A) na taktickú riadenú strelu Tactical Missile 61A (TM-61A). V rámci opätovného kolotoča premenovávania získala letka 1st PBS označenie prvej letky taktických riadených striel 1st TMS (TMS = Tactical Missile Squadron) a druhá letka 2nd PBS zasa 69th TMS.

Zložitý a poruchový navádzací systém, ktorý bol obmedzený aj nutnosťou stálej rádiovej viditeľnosti riadenej strely, výrazne limitoval jej dolet aj presnosť v cieľi. Otáznym bodom možného bojového použitia bolo aj pomerne jednoduché rušenie navádzacích radarov protivníkom. Samozrejme tento a aj iné podobné problémy boli typické pre väčšinu konštrukcií lietadiel a riadených striel z konca 40. a začiatku 50. rokov. Jednoducho, tempo vývoja a aplikovania nových technológií bolo natoľko vysoké a prevratné, že než nové lietadlo alebo riadenú strelu zaradili do výzbroje, už boli zastarané. Jedným z hlavných problémov riadených striel TM-61A bol ich dosah limitovaný vzdialenosťou, pokiaľ mohli pozemné radarové stanice sledovať riadenú strelu. Ďalším problémom bola zdĺhavá príprava na streľbu. Riadená strela TM-61A Matador sa prepravovala v podobe štyroch samostatných dielcov – drak, krídla, bojová časť a štartovací raketový motor. Montáž, umiestnenie strely na odpaľovacie zariadenie a prípravu na štart zvládla desaťčlenná obsluha s mobilným žeriavom za 90 minút.

Všetky tieto neduhy iniciovali vývoj nového variantu riadenej strely s predbežným označením Matador B. Neskôr vznikol natoľko odlišný systém, že ho preznačili služobným menom Mace. To je už ale iná história. Prvopočiatky vývoja nového modelu Matador B boli obzvlášť pomalé, a preto velenie vzdušných síl iniciovalo vývoj variantu s označením Matador C, ktorý reali-

zovalo vlastnými silami. Nová strela je vlastne pôvodná TM-61A vybavená novým navádzacím systémom Shanicle. Nový navádzací systém používal dva pozemné vysielacie, ktoré vytvorili hyperbolicnú mriežku (jeden lúč riadil dosah a druhý lúč riadil azimut). Nová riadená strela označená TM-61C

mala väčší dolet ako jej predchodkyňa, väčšiu odolnosť voči elektronickému rušeniu a väčšiu presnosť v cieľi. Prvú riadenú strelu TM-61C zaradili do služby v roku 1957 v Európe. Riadenými strelami TM-61C s atómovou bojovou časťou W-5 bola vyzbrojená 585. taktická skupina riadených striel (585th TMG) so sídlom na základni Bitburg AFB. Táto skupina mala spolu tri palebné pozície s celkovým počtom asi 200 okrídlených riadených striel TM-61C. S príchodom poslednej riadenej strely TM-61C začali americké vzdušné sily v Európe s rozmiestňovaním prvých nových riadených striel TM-62 Mace, ktoré neskôr premenovali na MGM-13. Počas tejto etapy premenovávania získali riadené strely Matador svoje posledné označenie MGM-1C, ktoré sa v službe v Európe prakticky už nepoužilo. Prvé riadené strely TM-62A Mace prepravili do Nemecka v júni 1959. V roku 1961 boli posledné riadené strely TM-61C Matador stiahnuté z Nemecka. Okrem Európy USAF rozmiestnila riadené strely TM-61C aj v Južnej Kórei a podľa niektorých prameňov aj na Taiwane. Rozmiestňovanie riadených striel TM-62 Mace sa začalo v Ázii v roku 1961. Posledné riadené strely TM-61C stiahlo velenie amerických vzdušných síl z Južnej Kórey v roku 1962. Cena jednej riadenej strely Matador bola v čase výroby 132 000 amerických dolárov. Podľa rozličných zdrojov bolo spolu vyrobených 971 až 1 200 riadených striel typového radu TM-61.

Text a foto Miroslav GYŮŘOŠI

Okrídlená riadená strela TM-61C Matador vystavená v múzeu Luftwaffe na letisku Berlin-Gatow. Na pohľade zozadu dobre vidieť štartovací raketový motor a usporiadanie chvostových plôch

TM-61C (MGM-1C)

Dĺžka	12,04 m
Rozpätie krídla	8,81 m
Priemer trupu	1,37 m
Štartovacia hmotnosť	6 260 kg
Hmotnosť bojovej časti	1 360 kg
Letová rýchlosť	1 040 km/h
Dostup	13 700 m
Dolet	970 km

Použité zdroje informácie:

James N. Gibson „Nuclear Weapons of the United States“, Schiffer Publishing 1996
www.astronautix.com
www.globalsecurity.org
www.fas.org

Okrídlená riadená strela TM-61C Matador

Foto Miroslav GYŰRÖSI

Vickersov „Wimpey“

Najdôležitejším, najúspešnejším a zároveň najobávanejším britským bombardérom v úvode 2. svetovej vojny bol Vickers Wellington, ktorý podľa jednej americkej kreslenej filmovej figúrky nazývali aj „Wimpey“. V uvedenom období predstavoval hlavnú silu Veliteľstva bombardovacieho letectva (Bomber Command) a lietal na ňom i naši letci slúžiaci v 311. čs. bombardovacej peruti RAF.

Wellington skonštruoval Barnes Wallis, ktorý pri jeho stavbe využil pokrokový geodetický konštrukčný princíp úspešne vyskúšaný na dvojmiestnom univerzálnom bombardéri Vickers Wellesley. Išlo o zdokonalenie technológií vyvinutých kedysi pre vzducholode. Drak stroja tvorila akási sieť z duralových profilov, ktorá bola oproti klasickej rebrovej konštrukcii výrazne ľahšia, ale zároveň oveľa odolnejšia.

Húzevnatý bojovník

Wellington bol koncipovaný ako dvojmotorový stredný bombardér na stredné vzdialenosti. Dolet mu síce nedovoľoval napádať ciele hlboko vo vnútrozemí Nemecka, ale v okruhu svojho dosahu spôsoboval nepriateľovi veľké škody. Do histórie vošiel prvý hromadný nálet Britov na Kolín nad Rýnom v máji 1942, ktorý podniklo 1 047 lietadiel, z toho 608 Wellingtonov.

Spočiatku pôsobili Wellingtony ako denné bombardéry. Aj napriek Wallisovej „košíkarskej“ konštrukcii, ktorá umožňovala návrat do bezpečia i ťažko poškodeným strojom, boli však ich straty v tejto etape vojny veľmi vysoké. Preto ich začali nasadzovať na nočné nálety. A keď v roku 1943 farchu britského nočného bombardovania prevzali ťažšie bombardéry Lancaster a Halifax, prešli pod veliteľstvo pobrežného letectva (Coastal Command) a plnili úlohy námorného prieskumu a protilodných, resp. protiponorkových bombardérov.

Wellington, ktorého osádku tvorilo šesť mužov, určený na nočné nálety s typickou matnou tmavou kamuflážou

Foto archív

Zrod a vývoj

Barnes Wallis, ktorý sa preslávil aj vynálezom ťažkej bomby Dam Buster, predviedol po prvý raz svoj Wellington ako typ Vickers 271 v nevyzbrojenej verzii 15. júna 1936. Úspešne, hoci bolo treba ešte doriešiť určité problémy so spojením krídel s trupom, motorovými gondolami, dverami bombovníc a streleckými vežami. Do služby začal „Wimpey“ prichádzať v roku 1938 a k prvému nasadeniu týchto strojov proti nemeckým cieľom došlo už na jeseň 1939.

Celkovo vzniklo 16 typov Wellingtonov označených ako Mk I až Mk XVI, nehovoriac o množstve ich rozličných subverzií, a do konca vojny v roku 1945 ich vyrobili 11 461 kusov! Disponovalo nimi 57 perutí RAF, vrátane už spomínanej 311. čs. bombardovacej perute. V službách bombardovacieho a neskôr pobrežného veliteľstva zvrhli Wellingtony na nepriateľa tisíce ton trhavých, triestivých, zápalných i hlbinných bômb a na svoje konto si zapísali i 51 zničených nemeckých ponoriek.

Základné parametre

Napriek množstvu základných typov a subverzií sa rozmary Wellingtonov príliš nelíšili a väčšina mala rozpätie 26,26 m a dĺžku 19,68 m. V závislosti od hlavňovej výzbroje a nákladu bômb i rakiet sa najviac menila maximálna vzletová hmotnosť. Napríklad pri type Mk. IC to bolo „iba“ 12 928 kg, zatiaľ čo typ B.Mk III sa

mohol odlepiť od zeme pri hmotnosti až 15 649 kg.

Rozličné typy „Wimpeyov“ niesli i rozličné motory, najskôr Bristol Pegasus, potom Bristol Hercules, Rolls Royce Merlin, ako aj Pratt & Whitney Wasp, resp. Twin Wasp. Wellington Mk IC s dvoma motormi Pegasus XVIII s výkonom po 746 kW dosahoval napríklad maximálnu rýchlosť 378 km.h⁻¹ a jeho maximálny dolet s nákladom 454 kg bômb bol 4 102 km. Typ B.Mk III s motormi Hercules s výkonom po 1 170 kW dosiahol rýchlosť až 410 km.h⁻¹ a s bombami s hmotnosťou 680 kg mal dolet 3 540 km. Pochopiteľne, pri plnom náklade 2 041 kg bômb tieto hodnoty klesli na necelých 2 500 km. I to však prekonal porovnateľný nemecký Heinkel He 111, ktorý síce mohol niesť 2 000 kg bômb, ale jeho dolet bol iba 1 950 km. Treba dodať, že z Wellingtonov ako z prvých bombardérov začali zhadzovať valcovú bombu Blockbuster s hmotnosťou 1 814 kg, ktorá bola známa svojou mimoriadnou ničivosťou.

Výzbroj Wellingtonov najčastejšie pozostávala z ôsmich 7,7 mm guľometov, z ktorých dva boli osadené v nosovom strelisku, štyri mal k dispozícii zadný strelec a dva chránili boky trupu. Výzbroj Heinkela s jedným 20 mm kanónom, jedným 13 mm guľometom, dvoma 7,2 mm guľometmi a dvoma 7,9 mm guľometmi bola o čosi slabšia. Dostup väčšiny typov Wellingtonov nepresiahol 7 000 m, ale napríklad stroje Mk V a Mk VI určené na výškové bombardovanie sa dokázali vyšplhať až do výšky 11 600 m.

Kariéra strojov Wellington nebola dlhá, zato však mimoriadne intenzívna. Posledný z týchto slávnych strojov stiahol z výzbroje RAF v roku 1953.

PhDr. Ján DOLINAY

Vickers Wellington Mk IC z 311. čs. bombardovacej perute RAF. Tento stroj absolvoval 50 operačných náletov nad nepriateľské územie, z toho 30 s osádkou pilota sgt. Kordu. Kresba Rudolf TOMŠA

Legendárny generál Laudon

„Generál Laudon jede skrz vesnici / generál Laudon jede skrz ves / jede skrz vesnici, má bílou čepici / generál Laudon jede skrz ves.“

Táto populárna ľudová pieseň, ktorá sa dodnes spieva na dedinských zábavách najmä v Čechách, vyjadruje neobvyklú popularitu, ktorú počas svojho dobrodružného života získal tento muž nevšedných vojvodcovských schopností.

Narodil sa na území dnešnej Litvy, ktorá v tom čase patrila Švédsku, v rodine škótskeho pôvodu. Jeho otec bol dôstojníkom, a tak aj jeho syn sa dal na vojenskú dráhu. Vo vojne o poľské dedičstvo získal hodnosť poručíka a nakoniec zakotvil v službách Márie Terézie, ktorá v tom čase viedla vojnu s Pruskom Fridricha II. Prijali ho ako hajtmána do neradového útvaru pandúrov, na čele ktorých stál barón Trenck známy svojimi dobrodružstvami. V roku 1746 nastúpil do pohraničného hraničiarskeho pluku v Chorvátsku, kde bol povýšený na majora.

Po vypuknutí sedemročnej vojny sa roku 1756 zúčastnil bitky pri Lovosiciach a o rok nato bitky pri Prahe. Po bitke pri Kolíne v júni 1757, kde maršal Leopold Daun porazil pruskú armádu a prinútil ju k ústupu od Prahy, Laudon sa vyznamenal pri prenasledovaní ustupujúcich Prusov a bol povýšený do hodnosti generálmajora. Bol prívržencom útočného spôsobu boja, v jeho rámci využíval taktické prvky drobnej vojny a náhlých prepádov, ktoré sa naučil u Trenckových pandúrov a chorvátskych hraničiarov. Touto taktikou ohrozoval zásobovanie pruských vojsk a prispel k ústupu protivníka do Sliezska. Za svoje zásluhy bol Laudon na návrh hlavného veliteľa cisárskych vojsk Dauna roku 1758 povýšený do hodnosti poľného podmaršala. V tom čase už jeho popularita vo vojsku, ale aj medzi prostým ľudom, značne vzrástla. Mária Terézia mu udelila panstvo Bečvárký v Čechách a jej osobný lekár ho dokonca istý čas liečil vo Viedni.

V roku 1759 na čele samostatného zosilneného zboru, ktorý sa skladal z 5 plukov pechoty, 1 pluku kyrysníkov, 2 husárskych plukov, 1 pluku dragúnov a niekoľkotisíc hraničiarov sa po boku spojeneckej ruskej armády pod velením Piotra Semjonoviča Saltykova zúčastnil 12. augusta 1759 bitky pri Kunersdorfe (Kunowice v Poľsku). Bola to najkrvavejšia bitka sedemročnej vojny, v ktorej Prusi stratili 18 500 mužov a rakúsko-ruskí spojenci 15 000 mužov. V bitke zvíťazili spojenci, aj keď sa spočiatku zdalo, že ruské vojská podľahnú tlaku Prusov. Rozhodol energický zárok Laudona, ktorý zmenil nepriaznivú situáciu vo víťazstvo. Laudon odporúčal prenasledovať nepriateľa

Generál Laudon, rakúsky vojvodca, akvarel Friedricha Fügera

a dovŕšiť tak víťazstvo, ale hlavní velitelia vojsk ho neuposlúchli a víťazstvo zostalo nevyužitú. Ešte v tom istom roku bol Laudon povýšený do hodnosti poľného zbrojmajstra a menovaný za hlavného veliteľa vojsk sústredných na území Čiech.

V roku 1760 Prusko už nemalo dostatočné možnosti mobilizácie nových síl, a tak vojenské akcie zo strany rakúskej armády zdarne pokračovali. Laudon opäť zvíťazil v Sliezske v bitke pri Landshute, kde sa pruské vojská uzavreli do obranného postavenia. Zmocnil sa Kladska a obľahol Vratislav, ktorý sa mu však nepodarilo získať. V auguste toho istého roku však utrpel porážku od Fridricha II. v Sliezske pri Lehnici. V nasledujúcom roku sa mu podarilo zaisťiť prezimovanie rakúskych vojsk v Sliezske a pripravoval sa na jarné ťaženie. To sa už však nekonalo, lebo nový ruský cár Peter III., veľký obdivovateľ Fridricha II., zastavil vojnové operácie proti Prusku a pomer síl sa výrazne zmenil. Záverečná etapa sedemročnej vojny sa niesla v znamení pruských úspechov, ale vyčerpanosť oboch protivníkov už bola natoľko citeľná, že došlo k uzavretiu mieru, ktorým sa bojujúce strany de facto priblížili k návratu pomerov pred začiatkom sedemročnej vojny.

Po ukončení sedemročnej vojny sa Laudon vrátil do Čiech a venoval sa správe svojich majetkov. Tešil sa povesti vynikajúceho vojvodu, čo uznal aj jeho veľký rival Fridrich II. a ďalšie významné vojenské osobnosti doby. Odmietol niekoľko ponúk na

prestup do cudzích služieb a bol vymenovaný za generálneho inšpektora pechoty. Zúčastnil sa na manévroch pruských vojsk v Sliezske a bol menovaný za hlavného veliteľa vojsk dislokovaných na Morave. Koncom 70. rokov sa však tejto funkcie vzdal a kúpil si majetky v blízkosti Viedne.

V roku 1778 spory o bavorské dedičstvo vyústili do novej vojny medzi habsburskou monarchiou a Pruskom. Už začiatkom toho istého roku bol Laudon menovaný maršalom a poverený velením armády, sústredujúcej sa v Čechách proti Prusom. V marci však hlavné velenie prevzal cisár Jozef II. a Laudon potom velil vyše šesťdesiatitisícovej armáde sústredenej v severných Čechách. Vhodným rozostavením síl a kopírovaním Fridrichových vojenských manévrov sa rakúskym vojskám podarilo zastaviť postup Prusov do Čiech z viacerých strán. Spočiatku úspešný nástup brata pruského kráľa princa Henricha zastavil Laudon. Naďalej dochádzalo k menším šarvátkam, ale roku 1779 bol uzavretý mier, čo znamenalo koniec tejto vojny, ktorá vošla do dejín aj ako „zemiaková vojna“, lebo prebiehala v čase zberu zemiakov.

Ako sedemdesiatročný Laudon ešte výrazne zasiahol aj do vojny s Turkami, ktorá vypukla roku 1787. Rakúsko zmobilizovalo obrovské vojenské sily, ale málo schopné velenie nedokázalo vykázať významnejšie úspechy. Opäť to bol Laudon, kto na vedľajšom bojiisku v Chorvátsku dobyl niekoľko významných pevností a neskôr prevzal aj hlavné velenie vojsk nasadených proti Turkom. Pod jeho velením cisárske vojská dobyli Belehrad. Bol vyznamenaný veľkokrížom Radu Márie Terézie. Keď začiatkom 90. rokov 18. storočia hrozila nová vojna s Pruskom, opäť sa rávalo s Laudonom ako hlavným veliteľom vojsk. K vojne však nedošlo, ale nový cisár Leopold II. udelil Laudonovi najvyššiu vojenskú hodnosť generalissima.

V lete 1790 Laudon ochorel a 14. júna zomrel. Do dejín sa zapísal ako jeden z najobľúbenejších a najschopnejších veliteľov svojej doby. Na jeho počesť skomponovali hudbu Mozart i Haydn, jeho spomienka sa zachovala aj v ľudovej slovesnej tvorbe. Aj keď priamo na území Slovenska nebojoval, silne ovplyvnil aj dianie na našom území. V čase opatrnej, tzv. manérovacej stratégie, sa svojím spôsobom chápania boja vymykal zvyklostiam a viedol ich mimoriadne energicky a úspešne.

PhDr. Vojtech DANGL, CSc.
Historický ústav SAV

„Martov žiak na Dnepre, vojvodca na Morave, na Odre, Bodve, na Nise a Bystrici, veterán na Une, Dunaji, Sáve. Prostý, plný mravnej veľkosti, drahý cisárovi, vojakom i občanovi.“

(Latinský nápis na sarkofágu Gideona Laudona)

Cesta k podnikateľským úspechom nie je priamočiara ani jednoduchá. Hlavne, ak do sveta podnikania vstupuje človek, ktorý s tým nemá nijaké skúsenosti. Vojaci z povolania k tým neskúseným stopercentne patria. Práve pre špecifickosť ich práce a určitú uzavretosť vojenského prostredia je pre nich cesta podnikania plná prekážok a zákrut.

Podplukovník v zálohe Ing. Vladimír Hovanec pochádza z úby z obce Čerhov pri Slovenskom Novom Meste netušil, ktorým smerom sa bude uberať jeho život, keď v roku 1972 ako 15-ročný nastúpil do vojenského gymnázia v Banskej Bystrici. Potom vyštudoval Vysokú vojenskú technickú školu vo Vyškove, ukončil ju v roku 1980 ako mladý tankista. Jeho prvým pôsobiskom bol 1. tankový pluk v Strašiciach. Za desať rokov prešiel od funkcie veliteľa čaty v hodnosti poručíka až po zástupcu veliteľa pluku v hodnosti majora.

Darček pod stromček

Z Čiech putoval naprieč zasneženou republikou do východoslovenského Trebišova. K 55. motostreleckému pluku v Trebišove ho premiestnili tesne pred Vianocami, takže pre rodinu to bol spoločný darček, ktorý na Štedrý deň našli pod stromčekom. V trebišovskom útvere pracoval ako veliteľ práporu výcviku poddostožníckej školy, veliteľ tankového práporu i zástupca veliteľa mechanizovaného pluku. Po šiestich rokoch nepretržitej práce s ľuďmi sa rozhodol pre zmenu prostredia a odišiel do služieb rady obrany okresu ako jej tajomník. Teraz, keď sa vracia k svojmu, dnes už príliš vzdialenému životnému obdobiu, práve túto prácu považuje za najväčší prínos pre civilný život. „Myslím si, že ma to obohatilo o mnohé kontakty v meste, ktoré mi neskôr pomohli pri začiatkoch v podnikaní,“ hovorí podplukovník v zálohe. S príchodom nového tisícročia sa aj on rozhodol vymeniť uniformu za civil. Napriek chuti pracovať i kontaktom, ktoré získal v predchádzajúcom (pre okresné mesto dosť významnom) postavení, našť primierané zamestnanie v meste s veľkou nezamestnanosťou, nebolo ľahké. Prvý rok pracoval ako finančný konzultant istej poisťovacej spoločnosti, ale neuspokojovalo ho to. Nastalo obdobie hľadania a skúšania. Stále sa pohyboval v kruhu rôznych finančných spoločností, ale táto cesta nebola tá pravá.

Osudové stretnutie

Za také považuje stretnutie s priateľom zo školských čias Jánom Scirankom, ktorý hľadal zamestnanie pre svoju manželku Eriku. Slovo dalo slovo a kamaráti z detstva sa dohodli na spoločnom podnikaní. „Mal som nápad čo, ako i kde robiť, chýbali mi však finančné prostriedky na realizáciu,“ spomína na prvé kroky. Práve s financiami pomohol pán Sciranko, ktorého manželka sa stala spolumahajiteľkou firmy na výrobu cestovín. „Moja manželka ako vyučená cukrárka si niekoľko rokov nemohla nájsť v našom meste primeranú prácu. Okrem toho práve v tom čase končila s výrobou jedna z cestovinárni a ponúkli nám svoje zariadenie za výhodných podmienok,“ rozpráva. „Začiatkom roku 2003 sme odkúpili zaevidovanú eseročku, dokúpili sme časť zariadenia a pustili sme sa do rekonštrukcie domu po rodičoch,“

S plánmi na ďalšie rozširovanie svojho podnikania

Cestovinár

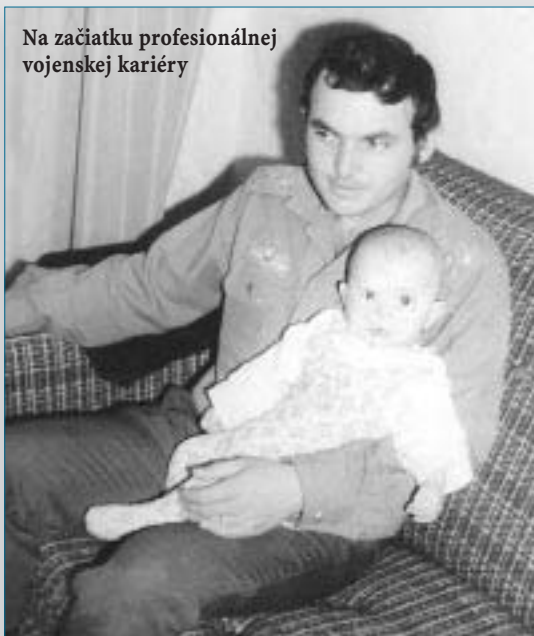
pokračuje pán Hovanec. Rozbeh výroby bol finančne náročný. Na pokrytie nákladov využili spoločníkové úspory a mikropôžičku od regionálneho poradensko-informačného centra (RPIC) na podporu malých podnikateľov. Po prvých výrobných pokusoch, úspešných hygienických kontrolách a rozboroch vyrobených vzoriek, v júni začali štyria nadšenci s výrobou cestovín. V tom istom čase vznikli v okrese Trebišov ďalšie dve výrobné cestovín. Ich vtedajší objem výroby bol približne 500 – 800 kg mesačne. Dnes už je ale v okrese Trebišov dvanásť prevádzok, ktoré sa zaoberajú výrobou cestovín, takže je tam, naozaj silné konkurenčné prostredie. Vo firme pracujú spolu s brigádnikom a vojakom civilnej služby šiesti ľudia. Pani Sciranková má na starosti odbyt výrobkov a pán Hovanec okrem odbytu zabezpečuje suroviny a obalový materiál pre výrobu. Dnes vyrábajú okolo štyroch ton cestovín mesačne, stále však nie sú schopní uspokojiť záujem trhu. Vysvetľuje: „Vyrábame 15 druhov šesťva- ječných cestovín v strednej cenovej hladine. Takže ich kupujú tí, ktorí majú radi kvalitu za priaznivú cenu. Zatiaľ sa orientujeme hlavne na malých odberateľov z juho- východného Slovenska. Samozrejme, že by som rád oslovil aj väčšie obchodné reťazce, na to však potrebujem rozšíriť skladové a výrobné priestory. A opäť to je otázka peňazí. Snažím sa získať pôžičku alebo ísť na to prostredníctvom fondov. Kým sa však dostanem aspoň k nejakým peniazom, musím sa popasovať s byrokraciou.“

Pohľad dopredu

Elán mu iste nechýba. „V podnikaní, ak chcete niečo dokázať, musíte stále myslieť dopredu. Je to o postoji a chuti dokázať viac. Niekomu stačí málo, ja však chcem dokázať stále viac – preraziť na celom Slovensku a ak sa nám bude dariť, tak aj v zahraničí,“ zdôveruje sa. „Časť našej výroby už dnes putuje do oblasti medzi Šamorínom a Komárnom a v najbližšom čase chceme s niektorými druhmi cestovín preniknúť na trh v Košiciach. V minulom roku sme na vianočný trh pripravili pre našich zákazníkov darček v podobe balíčka cestovín zdarma k dvom kúpeným balíčkom. Aj teraz sa mienime podobnou formou poďakovať za to, že si naše cestoviny obľúbili. No a verím, že ostanú financie na poďakovanie aj pre zamestnancov, bez ktorých by táto výroba cestovín bola ostala len snom,“ dodáva.

Beáta ZATROCHOVÁ, Foto archív V. Hovanca

Na začiatku profesionálnej vojenskej kariéry

Učia sa sami na sebe

Už od januára budúceho roku sa v martinskej Odbornej výcvikovej škole pozemného vojska naplno rozbehne príprava profesionálnych špecialistov. Dovtedy, kým sa otvoria brány tejto školy, je potrebné urobiť podľa náčelníka jej štábu majora Róberta Tariča ešte veľa práce. Najdôležitejšia je však príprava budúcich inštruktorov. Práve pre nich je vyhradený špeciálny vstupný kurz.

Na tomto kurze sa inštruktori nedávno precvičovali aj vo Vojenskom výcvikovom priestore Lešť. Major Tarič, rodák z Lučenca, ktorý po ukončení vojenskej strednej školy v Martine vyštudoval delostrelecký smer na vysokej škole vo Vyškove a potom pôsobil v delostreleckom útvere v Rokycanoch a po rozdelení federálnej armády v Rimavskej Sobote, vidí práve v kvalitnej príprave inštruktorov záruku úspešného štartu školy.

Prekonať bariéry

„S výnimkou prípravy administratívnych a logistických odborností, ktoré sa v predchádzajúcom období v Martine neškolili, sme mali dostatok záujemcov. Z nich sme sa snažili vybrať čo možno najlepších adeptov na miesta inštruktorov, povedal náčelník Tarič a poznamenal: „Už tento vstupný kurz nám ukáže, či sme si vybrali dobre.“

Martinčania kladú hlavný dôraz pri príprave inštruktorov na to, aby dokonale zvládli metodiku výcviku. Hádám najväčší problém bude podľa veliteľov v prekonaní určitej psy-

chologickej bariéry. Veď doteraz boli až na výnimky v úlohe tých, ktorí boli sami riadení. Po novom roku už budú musieť riadiť oni.

„Takáto zmena myslenia je dosť náročná. Rovnako aj to, aby vedeli odovzdať všetko, čo sami vedia, svojim budúcim podriadeným. To je ďalší kameň úrazu. Lebo nie z každého odborníka je aj rovnako dobrý učiteľ. Krok za krokom sa nám darí búrať v nich tieto bariéry,“ konštatuje major Tarič.

Budúci inštruktori sa v úlohách učiteľa a žiakov striedajú. Jednotlivé učebné otázky sa snažia vysvetliť svojim kolegom. Veliaci poddôstojník školy štábny nadrotmajster Rastislav Leško pozorne sleduje ich počínanie aj na Lešti. Často im príživkuje, aby sa čo najlepšie vžili do úlohy žiakov a snažili sa učebnú látku vysvetliť čo možno najpodrobnejšie a najrozumiteľnejšie.

Pomohli mu britské kurzy

„Väčšinou túto požiadavku pochopia na vlastnej koži až vtedy, keď sa ocitnú v úlohe žiakov a počúvajú svojho kolegu v úlohe inštruktora. Snažíme sa docieľať, aby sa nebáli v prípade potreby prihlásiť a žiadať niektoré veci lepšie ozrejmiť. Na druhej strane ich vedieme k tomu, aby neváhali zastaviť výcvik, keď v úlohe inštruktora zistia, že žiaci niečo dobre nepochopili. A aby pokračovali, až keď žiaci danú úlohu dokonale zvládnu,“ poznamenáva štábny nadrotmajster Rastislav Leško.

Rodák z Nižného Žipova v okrese Trebišov ukončil v Martine vojenskú strednú školu a potom pôsobil v rôznych útvaroch a zariadeniach martinskej posádky ako veliteľ družstva, náčelník skladu, veliteľ čaty i vedúci starší inštruktor. V poslednom období viedol v Martine aj výcvik žien. Nie-

koľko kurzov absolvoval pod vedením britských inštruktorov. Získal v nich nielen potrebné teoretické, ale najmä praktické skúsenosti z vedenia a organizovania výcviku. „Naši britskí inštruktori mali bohaté skúsenosti z takejto prípravy. Počas svojej služby prešli mnohými ohniskami napätia vo svete, dostali sa do bojových situácií. Čiže – keď nám niečo vysvetľovali, mali to prežiť z vlastnej skúsenosti. Napríklad aj z posledných vojnových stretnutí v oblasti Perzského zálivu. Viacerí z ich frekventantov sa osvedčili aj v náročných bojových situáciách v Iraku či Afganistane. Som rád, že nás pripravovali takíto odborníci. Dôraz kladli na osobnú zodpovednosť inštruktora, na jeho dôkladnú prípravu na každú hodinu zamestnania. Získané poznatky sa snažím uviesť do života aj v mojej novej funkcii veliaceho poddôstojníka školy,“ zdôraznil nadrotmajster Leško.

Nie je inštruktor ako inštruktor

O niečo neskôr poznamenal, že až teraz postupne poznáva, aká veľká je to zodpovednosť za celý výcvik a prípravu poddôstojníkov. Aj preto, lebo do Martina nastúpili poddôstojníci z rôznych útvarov a zariadení síl výcviku a podpory, ale aj pozemných síl. Nie všetci mali rovnakú úroveň prípravy a dobré metodické návyky. Vstupný kurz by mal podľa majora Róberta Tariča pomôcť odstrániť spomínané rozdiely. Vítanou pomocou v tomto procese je aj obsadenie miest veliacich poddôstojníkov rôť takými skúsenými odborníkmi, ako sú nadrotmajster Ing. Štefan Rakovan či podpráporčík Ing. Eduard Budz.

Jozef ŽIAK
Foto Peter DOVINA

Generál Peter Gajdoš hlavný
riadiaci cvičenia Hranica 2004
neskrýval spokojnosť

Hranica 2004

Na západnom Slovensku v blízkosti obce Gbely došlo 7. novembra 2004 niekoľko minút po polnoci k teroristickému útoku na plynovod a zásobníky plynu. Ochrane objektu sa útok nepodarilo odvrátiť. Vzniknutý požiar sa rýchlo rozšíril na lesný porast, smeruje na juh a ohrozuje obývané oblasti...

Helikoptéra MI-17
s Bambi-packetom

bola vyslaná rota radiačnej, chemickej a biologickej ochrany (RCHBO) zo ženijného práporu Rimavská Sobota. AČR poskytla pre operácie na našom území Vojenský záchranný útvar z posádky Bučovice. „Hlavnou témou cvičenia bolo nasadenie síl a prostriedkov AČR a Ozbromených síl SR na riešenie krízovej situácie nevojnového charakteru v prihraničnom pásme obidvoch susedných štátov,“ objasňuje riadiaci cvičenia brigádny generál Ing. Peter Gajdoš a dodáva: „Aj napriek malým skúsenostiam z plánovania a metodológie prípravy akcie podobného charakteru, som spokojný. Vytýčené úlohy a ciele sme úspešne splnili. Zo začiatku trochu viazla komunikácia v oblasti vzájomného a okamžitého informovania sa medzi centrami. No zistiť, odhaliť a odstrániť podobné chybičky bolo predsa zmyslom cvičenia, čo sa nám aj podarilo. V krízových situáciách je dosiahnutie úspechu založené predovšetkým na súhre a kolektívnej práci.“

Nielen vojaci

Predmetom cvičenia nebolo len preveriť pripravenosť vyčlenených vojenských jednotiek a zladenie činností medzi Centrom riadenia operácií GŠ OS SR a Spoločného operačného centra MO ČR. Význam-

Scenár, ktorý nie je až taký nereálny. Presvedčili sa o tom účastníci medzinárodného cvičenia Hranica 2004, ktoré sa konalo 8. až 12. novembra 2004 vo VVP Kuchyňa. Bola to jedna z najvýznamnejších aktivít v rámci spolupráce Ozbromených síl SR a Armády ČR v roku 2004 a išlo o logické pokračovanie Hranice 2003. „V minulom roku bolo témou metodické precvičovanie modelových situácií v teoretickej rovine,“ vysvetľuje zástupca NGŠ AČR generálmajor Ing. Emil Pupiš. „Zvláštnosťou tohtoročného cvičenia je aj čiastočné vyvedenie vojsk. Umožňuje nám to overiť si, do akej miery korešpon-

dujú prípravné plány s realitou. Na základe získaných skúseností ich môžeme poopraviť a vylepšiť,“ dodáva generál Pupiš. Pozitívnu črtou bolo tiež vyskúšanie si reálneho prekonania štátnej hranice a pôsobenie jednotiek na území druhého štátu. Polovica cvičenia totiž prebiehala v rovnakých dňoch aj na území Českej republiky.

Modelovým scenárom českého Stáleho operačného centra bol teroristický útok na podnik Barum Continental pri Otrokoviach so zaznamenaným únikom chemických látok v celkovom objeme jeden a pol tony. Ako výpomoc vláde ČR

ný dôraz spočíval aj v nadviazaní úzkej súčinnosti s orgánmi štátnej správy. Ministerstvo vnútra SR, úrady civilnej ochrany, Policajný zbor SR, orgány samosprávy, nemocnice. To sú len niektoré inštitúcie, s ktorými je potrebné úzko spolupracovať pri riešení podobných situácií. „V tomto cvičení sme nahrali modelovú situáciu teroristického útoku, ktorého následkom bol rozsiahly požiar. Nadviazanú súčinnosť s Ministerstvom vnútra SR sme okrem iného využili napríklad aj na zapožičanie takzvaných Bambi-packet vakov, ktorými OS SR nedisponujú. Ide o závesné zariadenie pod vrtuľník, ktoré je určené na hasenie požiaru za špecifických podmienok,“ vysvetľuje generál Gajdoš. „V praxi sme mali možnosť preveriť si funkčnosť postupov vopred pripravených na podobné situácie. Je napríklad dôležité vedieť, kto má komu zatelefonovať, aby v prípade skutočného ohrozenia nedošlo k zbytočným časovým prieťahom a tým aj k zvýšeniu miery nebezpečenstva vzniknutej situácie.“ Veliteľ Stáleho operačného centra v ČR, generál Pupiš:

dého z nich bolo vidno aj pri manipulácii so špeciálnou technikou. Tej bolo na cvičení široké spektrum: špeciálna ženijná technika, hasiace autá Armády ČR, vyslobodzovací tank VT-72, vrtuľník Mi-17 s Bambi-packet vakom a množstvo inej. Medzi najefektívnejšie patrilo prelet a následné hasenie vrtuľníkom a zásah

špeciálneho požiarného tanku SPOT-55. Toto špeciálne hasiace vozidlo na pásovom podvozku tanku T-55 sa predstavilo v októbri na medzinárodnom veľtrhu E+R+P v bratislavskej Inchebe. Cvičenie bolo o to náročnejšie, že niektorí vojaci museli popritom stíhať aj časť bežných pracovných povinností. Svoje o tom vie aj

Špeciálne vozidlo SPOT-55 v akcii

SPOT-55 pri hasení hranice

majorka Mgr. Ingrid Karásková. „Počas cvičenia som bola členkou skupiny plánovacieho oddelenia. Náplňou našej práce bola analýza reálneho stavu a príprava podkladov pre ďalší rozhodovací proces riadiaceho cvičenia,“ rozpráva. „Zastávam však aj funkciu vedúceho staršieho dôstojníka oddelenia riadenia operácií a misií v zahraničí a v týchto dňoch vrcholili prípravu na rotáciu niektorých z nich,“ hovorí dôstojníčka.

Vladislav VAVRINEC
Foto autor a Peter DOVINA

„Armáda nerieši len eventuálne dopady teroristických útokov. Je predurčená na nasadenie v širokom spektre krízových situácií nevojnového charakteru, ako sú napríklad živelné pohromy, záplavy, úniky nebezpečných chemických látok, a podobne. Je dôležité precvičovať tieto scenáre, aby sme boli schopní úspešne zvládnuť potenciálnu situáciu podobného charakteru.“

Ľudia a technika

Cvičenia sa na každej strane hraníc zúčastnilo po 120 príslušníkov v účelových zoskupeniach. Profesionalitu kaž-

Horiaca hranica pripravená na ukážku hasenia

Spektrum ohrození 21. storočia

Geostrategické prostredie sa bude v 21. storočí vyznačovať zásadnými ekonomickými, technickými, sociálnymi, náboženskými a kultúrnymi zmenami. Tieto zmeny budú pravdepodobne sprevádzané zvyšovaním globálneho napätia a konfliktmi.

Analýza

Napriek tomu, že jednotlivé štáty zostanú rozhodujúcou politickou organizáciou, tlak na oslabenie ich vplyvu sa bude zvyšovať. Nestabilná rovnováha síl v národnom a medzinárodnom meradle na Balkáne, Strednom východe, v Ázii a Afrike bude ohrozovať životné záujmy mocností a povedie pravdepodobne k vojenským intervenciám.

Nacionalizmus bude postupne nahradzovať politickú ideológiu ako rozhodujúcu príčinu vnútroštátnych a medzinárodných konfliktov. Základom tohto nacionalizmu bude spravidla náboženská, kmeňová, etnická, historická alebo teritoriálna identita. Nacionalizmus môže viesť až k výraznému oslabeniu sily štátov, v niektorých prípadoch môže byť spojený s kriminálnymi organizáciami.

Odmietanie západných hodnôt

Vo svete sa bude zvyšovať tendencia k odmietaniu západných politických a kultúrnych hodnôt. Režimy založené na cudzích politických formách budú pod tlakom etnických, náboženských a nacionalistických hnutí usilujúcich sa o vytvorenie alebo obnovu vlastných identít. Kmeňové, náboženské a nacionalistické hnutia môžu nahradzovať sekulárne režimy a dôsledkom môže byť ďalší rast nestability.

Koniec rovnováhy

Doterajšiu teóriu rovnováhy konvenčných síl nahradí súperenie medzi štátmi a vládnymi skupinami o politický, vojenský, informačný a hlavne ekonomický vplyv. Rast produktivity a účinnosti marketingu ďalej prehĺbi priepasť medzi bohatými a chudobnými štátmi. Ani kontrola zdrojov neumožní menej rozvinutým krajinám modernizáciu alebo ekonomickú schopnosť konkurencie. Problémy spojené s prístupom k strategickým zdrojom a ich kontrolou, komunikáciami a trhmi, povedú pravdepodobne k vzniku nových konfliktov. Snaha riešiť ekonomickú nerovnováhu vojenskými prostriedkami sa bude zvyšovať.

„Sťahovanie národov“

Rast populácie, hlavne v rozvojových štátoch, bude klásť zvýšené požiadavky na zdroje a na sociálne štruktúry štátov. Populačný rast sa už dnes spája predovšetkým s oblasťami zvýšeného výskytu prírodných katastrof a hladomoru – masovú migráciu možno teda očakávať práve z týchto oblastí.

Oslabenie vlád

Vo väčšine častí sveta sa zníži schopnosť vlád plniť svoje funkcie. Globálna ekonomika zníži účinnosť štátnej ekonomickej politiky a jej riadenia, vlády budú menej schopné zaisťovať ekonomickú stabilitu a bezpečnosť obyvateľstva. Rozvoj kapitalizmu a zrútenie riadených ekonomík spôsobí problémy v rozdeľovaní a štrukturálnu nezamestnanosť. Konflikty je možné tiež očakávať v súvislosti s nenaplnenými predstavami obyvateľov nových demokracií. Zároveň so znížením vnútornej bezpečnosti štátov je pravdepodobný nekontrolovateľný rast zločinnosti, ktorá v spojení s nacionalistickými skupinami môže viesť k suplovaniu alebo dokonca k náhrade úlohy štátu.

Vplyv „supertechniky“

Rýchly rozvoj technológií zásadným spôsobom zmení ekonomiku. Informačné technológie znížia potrebu stredného manažmentu a administratívy. Rozvoj technológií v niektorých firmách a štátoch umožní dosiahnuť výrazný ekonomický skok. Technologická prevaha mocností už nebude samozrejmosťou. Podobne ako v minulosti môžu technologické zmeny spôsobiť zmeny v ekonomickom a vojenskom postavení štátov.

Prírodné a priemyselné katastrofy

K zvýšeniu nestability môžu prispieť tiež vážne ekologické riziká. Prírodné katastrofy a zmeny klímy alebo prostredia môžu zničiť regionálne ekonomiky a spôsobiť hromadnú migráciu. K zvýšeniu napätia môžu prispieť tiež priemyselné havárie. Znečisťovanie život-

ného prostredia presahujúce hranice štátov môže spôsobovať rast napätí, a to ako v rámci regiónu, tak i medzi rozvinutými a menej rozvinutými štátmi. Otázky bezpečnosti prevádzky jadrových alebo chemických zariadení môžu viesť až k vojenským zásahom.

Typy ohrozenia

Za základné typy ohrozenia v uvedenom geostrategickom prostredí 21. storočia sa spravidla považujú fenomenologické ohrozenia, neformálne ozbrojené skupiny, vnútorné bezpečnostné sily menej rozvinutých krajín, ozbrojené sily založené na pechotných jednotkách, ozbrojené sily založené na obrnených a mechanizovaných jednotkách a komplexné adaptabilné ozbrojené sily.

Fenomenologické ohrozenia majú nevojenský charakter, ale môžu vyžadovať vojenskú reakciu. Ide hlavne o prírodné katastrofy, epidémie, hladomor, hromadné presuny obyvateľstva a ilegálnu migráciu.

Neformálne ozbrojené skupiny vyzbrojené modernými technológiami môžu predstavovať veľmi vážne ohrozenia. Môžu spôsobovať politické, rasové, náboženské a etnické konflikty. Spojené môžu byť s regionálnym organizovaným zločinom, pirátstvom, terorizmom, medzinárodnými zločineckými organizáciami a neformálnymi ekonomickými organizáciami zaoberajúcimi sa vývozom zbraní. Neformálne ozbrojené skupiny sa budú spravidla vyznačovať – v porovnaní so Západom – zásadne odlišnými morálnymi, politickými a kultúrnymi hodnotami, výrazným sklonom k brutalite a hromadnému násiliu a z hľadiska západných civilizácií neracionálnym správaním. Skupiny s touto charakteristikou sa už objavili v konfliktoch v Afganistane, Iraku, Somálsku a na Balkáne. Moderné komunikačné prostriedky, napríklad internet, umožňujú týmto skupinám vzájomné spojenie, výmenu skúseností a koordináciu činností a vedú k vzniku zvláštnych spoločenstiev označovaných napríklad ako „cybertribes“ alebo „streetfighters“. Dôležitou charakteristikou týchto skupín sú charismatické vodcovia, ktorí môžu s využitím multimedialných technológií, napríklad družíc pre priame vysielanie alebo holografie, výrazne zvyšovať vplyv na miestne obyvateľstvo.

Vnútorné bezpečnostné sily menej rozvinutých krajín sú spravidla málo početné, s nízkou úrovňou pripravenosti a kvality výzbroje. Sú

určené predovšetkým na poriadkovú službu a ich možnosti viesť obranu štátnej hranice alebo väčšie vojenské operácie sú veľmi obmedzené. Podobne ako neformálne sily, môžu byť úzko spojené s miestnymi zločineckými organizáciami.

Ozbrojené sily založené na pechotných jednotkách sú charakteristické hlavne pre menej rozvinuté krajiny. Schopnosti týchto síl plne využiť zavedenú výzbroj a viesť vševojskový boj sú veľmi obmedzené. Z radu hľadísk pripomínajú sily z čias 1. svetovej vojny, avšak vyzbrojené účinnejšími zbraňami.

Ozbrojené sily založené na obrnených a mechanizovaných jednotkách sú charakteristické pre väčšinu priemyselne vyspelých krajín. Minimálne 40 percent všetkých bojových vozidiel týchto ozbrojených síl predstavujú obrnené vozidlá. Účinnosť využitia výzbroje a možnosti vedenia vševojskového boja sú rôzne. Ďalej sa vyznačujú snahou modernizovať vybrané systémy na úroveň svojich susedov a spravidla hierarchickou štruktúrou velenia, riadenia, spojenia a vojenského spravodajstva. Nižšiu kvalitu v porovnaní s komplexnými adaptabilnými ozbrojenými silami sa snažia kompenzovať vyššou početnosťou a ďalšími kvantitatívnymi ukazovateľmi.

Komplexné adaptabilné ozbrojené sily sa vyznačujú menším počtom síl a prostriedkov, vysokou finančnou náročnosťou výzbroje, pripravenosti a prevádzky, pružnosťou a prispôboivosťou v celom spektre možných konfliktov. Pre bojovú činnosť týchto ozbrojených síl je charakteristické využívanie najmodernejších technológií, spoločné použitie rôznych druhov ozbrojených síl a ozbrojených síl viac štátov, viacozmerné manévrowanie, vysoko presná munícia, moderné vozidlá a zvýšený prehľad o situácii na bojisku. Bude sa viesť v podmienkach hrozby použitia balistických rakiet a ďalších zbraní hromadného ničenia. Vysoká špecializácia jednotiek ako základ pružnosti ozbrojených síl zároveň však predstavuje jednu z možných príčin ich zraniteľnosti. Zničením niektorých rozhodujúcich prvkov podpory môže napríklad spôsobiť výrazné zníženie účinnosti bojových prvkov, a to dokonca na úroveň menej rozvinutých ozbrojených síl.

plk. RSDr. Jaroslav NIŽŇANSKÝ, PhD.
Inštitút bezpečnostných a obranných štúdií MO SR
Ilustračné fotografie z protiteroristického výcviku vo VVP Lešť **Peter DOVINA**

Deň červených makov

Pri pamätníku slovenským účastníkom západného odboja v Bratislave na Šafárikovom námestí sa v nedeľu 14. novembra uskutočnila spomienková slávnosť pri príležitosti Dňa veteránov vojen, ktorý je na Západe známy aj ako Deň červených makov.

Moderátor Miroslav Minár privítal na podujatí okrem predstaviteľov ministerstva obrany a slovenskej generality aj veľvyslankyňu Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska na Slovensku pani Judith Anne MacGregorovú. Prítomní boli aj predstavitelia vojenského diplomatického zboru akreditovaného v Bratislave, členovia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov či UN-Veterans Slovakia.

Pamätník a stromy

Samozrejme, prítomní boli aj predstavitelia západného odboja. Generálmajor v. v. Anton Petrák na pamiatku svojich spolubojovníkov z Veľkej Británie o. i. povedal: „*Statoční slovenskí vojaci v radoch demokratických spojencov písali svojím odhodlaním krásnu históriu, ku ktorej sa môžu všetci s hrdosťou vracaf. Tí, ktorí vojnu prežili, prišli späť domov s pevnou vierou, že prinášajú so sebou slobodu západného sveta, nevyhnutne spojenú so všetkými mravnými hodnotami. Mŕtvi z ich radov na bojisku, ale aj obeť prenasledovania, ktoré po návrate do vlasti skončili v pracovných táboroch a väzeniach bývalého zriadenia, dokazujú, že sa nezmierili s otroctvom a nežiaducim režimom.*“ Genmjr. Petrák, ktorý bol sám v 50. rokoch minulého storočia perzekvovaný ako politický väzeň, ešte dodal: „*V presvedčení, že mi je dovolené vyjadriť úctu prítomným týmto mŕtvym bez ohľadu na to, kde ležia, sľubujeme: Naše spomienky na nich nepominú a naša úcta k nim nezovŕedne. Naše spomienky však patria aj tým, ktorí plnia svoje úlohy v nebezpečných misiách ďaleko od svojej vlasti. Naše myšlienky sú s nimi a s ich rodinami. Nech sa všetci šťastne vrátia.*“

Súčasťou slávnosti bolo tradičné kladenie vencov a krížikov so symbolom červených kvetov divého maku k pamätníku. K dôstojnej atmosfére prispela bratislavská posádková hudba a liturgická spomienka, ktorú viedol plukovník Marko Trochan. „*Kto vie, čo si človek nesie v srdci, keď zomiera v boji? Boh to vie. Chcem veriť – nech odpustí, čo bolo*

zlé a nech odmení, čo bolo dobré. Kristus povedal, že odmena patrí tým, ktorí zomrú za svojich priateľov – a oni tak urobili,“ povedal v kázni vojenský ordinár.

Vojnoví veteráni spolu s veľvyslankyňou MacGregorovou, predstaviteľmi ministerstva

Deň veteránov – 11. november

Pietnym aktom kladenia vencov k Pamätníku zmierenia v areáli ministerstva obrany, po ktorom nasledovala slávnostná ekumenická omša, sa 11. novembra predpoludním začali oslavy Dňa veteránov na MO SR. V mene ministra obrany SR Juraja Lišku odovzdal pplk. Viliam Marušinec, zástupca vedúceho Služobného úradu MO SR pamätné plakety slovenským i zahraničným veteránom – z Belgického kráľovstva a susedných krajín, Českej republiky, Maďarska, Poľska a Ukrajiny.

Symbolom Dňa veteránov je kvet vlčieho maku, ktorý počas prvej svetovej vojny rástol medzi hrobmi rozrytého bojiska západného frontu. Jedenásty november nie je náhodný dátum. V tento deň si svet pripomína uzavretie prímeria medzi krajinami, ktoré viedli prvú svetovú vojnu. Podpísali ho v železničnom vozni vo francúzskom Compiègne pri Paríži v roku 1918 francúzsky maršal Ferdinand Foch a nemecký poslanec Matias Erzberg.

O tom, ako vnímajú svoj sviatok, nám porozprávali český, poľský a slovenský veterán. „Som z Československej obce legionárskej jednoty z Pardubíc,“ povedal nám plk. Václav Tůma (na snímke vľavo). „U nás slávime tento deň 11. 11. o 11. hodine. Podľa môjho názoru je to dôležitý moment na pripomenutie si padlých a na zjednotenie ešte žijúcich veteránov. Dosiaľ sa akoby pomaly zabúda na týchto ľudí a práve preto je tento deň ako sviatok. Zároveň je to podnet, aby sa na našich padlých veteránov nezabudlo, lebo to je jediné, čo pre nich môžeme urobiť,“ dodal. Mjr. Ján Stachow (vpravo), ktorý v Bratislave zastupoval poľských veteránov z Krakova, nám povedal, že počas pár dní pobytu stihli nadviazať kontakty s Ukrajincami, Belgičanmi, Britmi: „Máme spoločné názory aj so Slováckmi i Čechmi. Deň veteránov si zaslúži našu spoločnú úctu.“ Slovak Ing. Martin Michalec nám prezradil, že pozvanie ho veľmi prekvapilo a prijal ho s veľkým sebauspokojením: „Mám tu priateľov z Ukrajiny, z Kyjeva. Nadviazali sme ďalšie priateľské vzťahy s Čechmi a Poliakmi. Počas týchto dní sme boli v Žiline, kde nám príslušníci práporu špeciálneho určenia predviedli ukážky výcviku.“ Vzápätí dodal: „S veľkým záujmom sme sledovali aj zoskoky a vôbec všetko, čo okolo toho prebiehalo. Osobne som veľmi spokojný a neľutujem čas, ktorý sme prežili spoločne s priateľmi.“

Mária SAKÁČOVÁ
Foto Peter DOVINA

obranu aj s generalitou zasadili na Šafárikovom námestí stromy lipy a červeného duba. „Chcem veľmi poďakovať za myšlienku zasadiť na pamiatku nášho priateľstva tieto dva stromy, ktoré popri chladnom kameni pamätníka účastníkom západného odboja budú živým symbolom nášho priateľstva,“ zdôraznila veľvyslankyňa. Za organizáciu podujatia menovite ocenila veliteľa bratislavskej posádky plk. Eduarda Csongu a vedúceho oddelenia vojnových veteránov MO SR Daniela Kostru. Zároveň vysoko vyzdvihla spoluprácu slovenských a britských vojakov, ktorí sa ako koalíční partneri podieľajú v súčasnosti v krízových oblastiach na znovunastolení mieru a slobody.

Jeden zo smutných príbehov

Ako špecifikovali vojenský historici, po vojne v roku 1945 tvorili príslušníci česko-slovenského západného odboja približne desiatinu z dôstojníckeho zboru vtedy budovanej československej armády. Ak v uvedenom roku bolo v armáde spoločného štátu 1 310 dôstojníkov a rotmajstrov, ktorí bojovali na Západe, v roku 1952 z nich slúžilo v uniforme už len jedno percento – pätnásť. Komunistický režim ich označil za „štátne nespokojlivých“. Ti, ktorí sa nestihli vrátiť na Západ, boli väznení či inak perzekvovaní.

„Patril medzi nich aj môj manžel Ferdinand Jaroslav Kopecký, ktorý vo vojne bojoval v Británii ako letec v 311. bom-

ku 1939 do Poľska a neskôr bojoval proti fašistom vo Francúzsku. Keď padlo i to, aj on dostal šancu bojovať za slobodu vo Veľkej Británii. „Medaila za chrabrosť, Zelená ratolesť Kráľa Juraja, Československý vojnový kríž – s týmito a s radom ďalších vyznamenaní sa vrátil do vlasti,“ hrdó spomenula krásne vitálna deväťdesiatnička. Pani Kopecká však pokračovala v smutnejšom tóne:

„Zoznámili sme sa v roku 1947, keď ho preložili

bardovacej peruti,“ povedala nám po spomienkovej slávnosti pani Agneša Kopecká, ktorá pricestovala z Nitry. Jej manžel, rodák z Jindřichovho Hradca, bol dôstojníkom už pred 2. svetovou vojnou. Nezmiernil sa s tým, že sa republika vzdala fašistickému Nemecku. Za dramatických okolností utiekol v ro-

Pani Kopecká vlastnila módny salón, kde navrhovala a šila modely večerných šiat aj pre ženy dôstojníkov. Počas jedného plesu vyšla na balkón, aby si z neho obzrela šaty tancujúcich žien, keď k nej pristúpil elegantný muž v uniforme kapitána letectva. Tam vznikla láska na celý život. Vtedy však ešte nikto nevedel, ako ťažko bude skúšaná: „Keď manžela po prevrate prepustili z armády, prideliť ho pracovať do elektrárni. Viete, čo to pre neho ako letca znamenalo, keď sa musel živiť ako šofér nákladniaka?“ Elegantná Agneša Kopecká pokračovala: „Sledovali jeho pohyb, často ho predvolávali na výsluchy a všetko to ponižovanie malo veľmi negatívny vplyv na jeho zdravie. Nervové vypätie dokonca na čas paralyzovalo jeho pohybový aparát. Napokon musel predčasne odísť do invalidného dôchodku.“ Jednoduché to nemala ani ona. Módny salón jej v roku 1949 zoštát-nili a sama pracovala ako učiteľka šitia. „Spomínam si, ako neraz predvolali na výsluch aj mamku, ktorá bola oporou našej rodiny,“ dodáva jej dcéra PaedDr. Helena Švihelová. Aj ona si pamätá, ako

ju, ešte ako malé dievčatko, zaistili eštebáci v kožených kabátoch priamo na ulici, aby ju tiež vypočúvali. Pani Helena, dnes učiteľka, spolu s manželom akad. arch. Ladislavom Švihelom, generálnym riaditeľom a. s. Výstavisko Agrokomp-

plex Nitra, spravidla v Bratislave svoju mamičku. Dodala: „Otec zomrel v roku 1987 s trpkosťou za všetko to ponižovanie, ale aj s vierou, že raz pravda naozaj zvíťazí.“ Pani Kopecká sa s nami rozlúčila slovami: „Po roku 1989 manžela rehabilitovali a udelili mu hodnosť plukovník in memoriam. Aj za neho som rada, že v Bratislave dalo ministerstvo obrany vybu-

dovať pamätník účastníkom západného odboja. A aj za neho som šťastná, že sme sa dnes pri ňom mohli stretnúť.“

Pavol VITKO

Foto autor a archív Agneše Kopeckej

F. J. Kopecký ako letec v 2. svetovej vojne, jeho vyznamenania a po vojne na dovolenke s manželkou

do nášho mesta z Prahy. Už vtedy sa promokovsky orientovaní dôstojníci snažili zbavovať sa dôstojníkov zo Západu a eliminovali ich vplyv na vyšších veliteľstvách. Jeho, špičkového letca, poslali do Nitry, akože budovať automobilové kasárne.“

Králikovci a profesionalizácia

Už desať rokov sa týždeň čo týždeň prihovára obyvateľom Slovenska sympatická rodina Králikovcov. Tento najúspešnejší rodinný rozhlasový seriál počúva podľa prieskumov 800-tisíc až milión pravidelných poslucháčov. Iste preto, lebo rozhlasoví Králikovci, to je skutočný obraz normálnej slovenskej rodiny s jej dennými starosťami i radosťami. Okrem toho však seriál vo svojich príbehoch, či skôr dialógoch na pokračovanie, pôsobivo reaguje na aktuálne otázky v živote spoločnosti. A k tej patrí aj vojenčina, vojaci a armáda. Uvedomil si to aj jeden z autorov Pavel Gejdoš, ktorý vojenskú tému, presnejšie problematiku budúcej profesionálnej armády, odštartoval v 429. časti vysielanej 21. novembra.

Samotný nápad zaradiť fenomén profesionalizácie ozbrojených síl do populárneho rozhlasového diela vznikol v tvorivej atmosfére pri príprave galaprogramu Vojenský čin roka 2003, v marci tohto roka. Režisér galaprogramu Pavel Gejdoš v debata s pracovníkmi armádneho vysielania Miroslavom Minárom, Petrou Repkovou a Bernardom Rošteckým, načrtli vtedy iba základné dejové línie a charakter postavy budúceho profesionála. Ostatné už zostalo na autora. Ten sa rozhodol obliecť do rovnošaty Petra Petrika. Rozhlasoví poslucháči ho poznajú ako vodiča nákladného auta zamestnaného vo firme Králikovcov a Johankinho priateľa. Peter chce zabezpečiť spoločnú budúcnosť seba i Johanke a začína uvažovať o dráhe profesionálneho vojaka. Predpoklady na to má. Vyštudoval štyri semestre sociológie, v Seredi u ženistov počas základnej služby patrila k najlepším vojakom a dotiahol to dokonca na čatára... Ale to som už som zabídlol do tvorivej dielne Pavla Gejdoša. Priznal sa mi, že scenár tejto časti seriálu sa mu písal veľmi dobre. „Sám som si odsľúžil 365 dní na vojenčine ako absolvent v útvere protivzdušnej obrany,“ hovorí dnes už kapitán v zálohe. „Viete,

spomienky sa nedajú len tak vymazať a vojenčina mi niečo do života dala. Za slovami, ktoré som dal do úst Petrikovi – že armáda je nutnosť proti zlu – za tými stojím aj ja a okrem toho sa mi páči, že bude u nás profesionálna. Nazdávam sa, že potom bude slovo dôstojník naozaj dôstojník, nositeľ istých ideálov a istého vzoru. A o tom bude aj náš profesionál Peter Petrik.“

Seriál Slovenského rozhlasu **KRÁLIKOVCI** sa vysielá na vlnách Rádia Slovensko v premiére každú nedeľu o 12.30 a reprízuje sa každú stredu o 20.05 hod.

Plná poľná
SLOVENSKÝ ROZHLAS

Rozhlasová relácia **Plná poľná**, i keď už polstoročná, je stále svieža relácia **o vojakoch a nielen pre vojakov**. I tento rok sa na vás každý piatok o 21.05 hod. tešia na najpočúvanejšej stanici Rádio Slovensko Miroslav Minár, Bernard Roštecký a Petra Repková.

Za aj proti

Svoj názor na tému profesionálnej armády vyslovil aj populárny herec Stano Dančiak. V seriáli predstavuje Viktora. „Ako Dančiak sa na to dívam normálne. Treba prebudovať armádu, veď sme už v úplne inej situácii. Sme členmi NATO a EÚ a tento náš model armády je jednoducho zastaraný. Profesionálna armáda bude zrejme lepšie pripravená, určite sa zmení k lepšiemu, vnímam to veľmi pozitívne.“ Pán „Králik senior“ vie, o čom hovorí. Na vojenčine svojho času strávil totiž celé dva roky, pretože jeho vysoká škola nemala vojenskú katedru. Spolu s kolegami hercami Mariánom Labudom a Paľom Mikulíkom slúžil vo Vojenskom umeleckom súbore, takže pomery v armáde mohol poznávať prakticky vo všetkých útvaroch vtedajšej ľudovej armády. Ako však bude na ďalší vojenský príbeh profesionála Petrika reagovať v životných peripetiách Králikovcov v budúcich častiach seriálu, to už bude závisieť od autorov. Boris, ktorého hrá Martin Kaprálik, bude zrejme zarytým odporcom akejkolvek vojenčiny, pretože v jednej replike napríklad tvrdí: „Počuj naozaj sa chceš stať lampasákom? Prepáč, ale väčšiu pakáreň ako je vojna si fakt neviem predstaviť!“ Peter Petrik – postavu hrá Roman Matisko – bude zrejme svoju voľbu obhajovať: „Vzťahy medzi vojakmi sú celkom iné. Je jedno, či si vojak alebo dôstojník, sú to jednoducho profesionáli...“

Nuž a ostatní hrdinovia seriálu? Zmieri sa Johanka s takýmto životným rozhodnutím svojho partnera? Zvládne Peter všetky ťažkosti vojenskej služby?

Podarí sa mu dostať sa do mierovej misie? Tieto i ostatné otázky a problémy s nimi spojené budú hrdinovia seriálu Králikovci riešiť a predostierať svojim poslucháčom aj celý budúci rok.

Bernard ROŠTECKÝ
Foto Peter DOVINA

**ARMÁDNY
magazín**

Armádny magazín v STV sa vysielá každý nepárny týždeň v piatok o 19.15 a repríza relácie je nasledujúcu sobotu o 14.15 hod na Dvojke. Informácie o najbližšom termíne vysielaných relácií a ich obsahu sa dozviete na internetovej stránke www.mod.gov.sk/e-ziny/ Vaše námety a podnety môžete poslať na e-mailovú adresu: ZahradnikL@mod.gov.sk alebo dokument@stv.sk

Potápači boduju

(Ad Trauma
z preskúšania, č. 22)

So záujmom som si prečítala článok o každoročnej nočnej more mnohých našich profesionálnych vojakov – preskúšaní z pohybovej výkonnosti. Súhlasím s autorom článku, že týchto ľudí určite nie je medzi nami málo. Rada by som však spomenula tých, ktorí sú na opačnej strane „barikády“ a preskúšanie zvládajú s ľahkosťou.

Slobodník Patrik Kozma
pravidelne trénuje
v posilňovni útvaru

Šport

Slobodník Viliam Červenák
(bližšie k zemi) pri nácviku sebaobranu

ženijného práporu, ktorý mu v zmysle predpisu Tel-1-1 udelil telovýchovné čestné uznanie.

Tento 35-ročný absolvent stredného odborného učilišťa dopravného pochádza z Martina a profesionálnym vojakom je od roku 1996. Začínal v prapore rýchlej reakcie v Martine, odkiaľ sa po roku pôsobenia dostal do misie OSN UNTAES na území bývalej Juhoslávie, kde bol do februára 1998. Po návrate z misie mu skončil dočasný služobný pomer. Patrik nemal záujem o jeho predĺženie, preto bol v marci prepustený do zálohy. V civilnom živote sa však dlho neohrial. Po dvaapoločnej nezamestnanosti sa vrátil k vojenskej profesii a nastúpil do práporu okamžitej reakcie v Martine ako potápač. Láska k budúcej manželke, ktorá pochádza z Michaloviec, ho priviedla v apríli tohto roku na východ republiky. Na tému preskúšania hovorí: „Nepatrím k tým, ktorí každý večer leňošia pred televízorom, preto z neho nemám strach a nikdy som nemal. Od začiatku mojej profesionálnej kariéry dosahujem v pohybovej výkonnosti výborné výsledky, môj výsledný súčet bodov bol vždy nad 200. Za svoj osobný rekord považujem 259 bodov, ktoré som dosiahol ešte v I. vekovej kategórii“.

Jeho kolega, takisto potápač z veliteľskej roty slob. Viliam Červenák je zas držiteľom útvarového rekordu v celkovom súčte bodov. V tomto roku získal pri preskúšaní celkový súčet 247 bodov v I. vekovej kategórii. O desať rokov mladší rodák z Dúbravky v okrese Michalovce nastúpil do ženijného práporu pred dvoma rokmi spolu so svojím bratom Juliánom. Pred vstupom do ozbrojených síl uvažoval aj o práci v polícii. Rozhodla však jeho láska k športovému potápaniu, ktorému sa venuje dodnes. „S funkciou, ktorú vykonávam, som veľmi spokojný, pretože je to práca zaujímavá a plná nových zážitkov. V mojom prípade naozaj platí, že práca sa stáva koníčkom, aj keď by som rád strávil viac času pod vodou,“ zdôveruje sa slobodník Červenák.

To sú dvaja z tých, ktorí vedia, že pri preskúšaní nejde o jeden deň, ani o známku, ale o to, aký je náš životný štýl a starostlivosť o zdravie. Práve preto, aby im zdravie vydržalo čo najdlhšie, využívajú svoj voľný čas na cvičenie v útvarovej posilňovni a venujú sa športovým hrám v telocvični. Pomáha im v tom aj fakt, že od októbra tohto roku im funguje v útvere takmer nová telocvičňa s posilňovňou. Vytvorili ju opravou budovy, kde boli nevyužívané sklady. Pravda, nebolo to jednoduché, pretože dlho chýbali peniaze. Až teraz, po troch rokoch, si veliteľ mohol povedať: „Je to hotové!“ Časom by tam mala pribudnúť aj sauna, doplniť treba i zopár športových náradí. To už však záleží od toho, ako dopadne očakávaná reorganizácia útvaru.

Text a foto Beáta ZATROCHOVÁ

Potápač z veliteľskej roty ženijného práporu v Michalovciach slob. Patrik Kozma nie je nijaký vrcholový športovec. Napriek tomu jeho tohtoročné výsledky z pohybovej výkonnosti patria v útvere medzi rekordné. Súčtom 243 bodov dosiahol výsledok, ktorý prevyšuje stanovené výborné hodnotenie v II. vekovej kategórii až o 25 percent. A to sa len tak hociakomu nepodarí. Ocenil to aj veliteľ

Slová života

Pred pár dňami sme vstúpili do obdobia, ktoré cirkev odborne nazýva Advent. Je to čas prípravy na najkrajšie sviatky v roku, čas pre nás kresťanov na hlbšie poznávanie Krista.

Poznanie je skúsenosť

Slovensko podľa štátneho znaku, ktorý mimochodom, všetci nosíme na svojich uniformách, je kresťanskou krajinou. Kríž ako znamenie Kristovej lásky je rozpoznávacím znakom nášho štátu vo svete. Dalo by sa predpokladať, že Ježiša Krista všetci poznáme. Skutočnosť je však iná. Mnohí ho nepoznajú, často aj bez vlastnej viny. Nie sú nám cudzie časy, keď sa mnohým zámerne bránilo poznať ho. Mnohí o ňom už počuli, majú o ňom mnohé informácie a hlásia sa k nemu ako kresťania. Z porovnaní ich života v súkromí, z ich konaní na verejnosti je však ťažko povedať, že ho už dobre poznajú. Vedia síce o ňom, ale sa s ním osobne nepoznali. A napokon sú mnohí obyvatelia Slovenska, príslušníci OS SR, čo Krista nielen poznajú, ale sa s ním dôverne spoznali a uverili jeho osobe i jeho učeniu a stváňujú svoj každodenný život pod vplyvom tohto poznania o ňom. Dôverné poznanie nie je len vec informovanosti z počutia alebo čítania. Je to omnoho viac. Dôverne niekoho poznať, znamená poznať ho aj srdcom, zbližiť sa s ním. Teda k dôvernému poznaniu Krista nestačí vedieť, kto on je, ale skôr – čo on je. Druhou črtou poznania je jeho vzájomnosť. Lebo je rozdiel niekoho poznať a s niekým sa osobne poznať. Aj v našom prostredí je tento aspekt veľmi dobre známy – ako ľahšie sa dajú veci vybaviť, ak sa s niekým hore veľmi dobre osobne poznám a on pozná mňa. K dôvernému osobnému a vzájomnému poznaniu sa s Kristom sa prichádza cez skúsenosť. Bez nej nám zostáva cudzím, neznámym. Na to, aby sme sa s ním stretli, nám netreba putovať do minulosti. On je prítomný medzi nami v cirkvi ako spoločenstve, v Božom slove, vo sviatostiach. Všade tam je príležitosť osobne sa stretávať s Kristom a nadobúdať s ním osobnú skúsenosť. Tam môžeme objaviť jeho dobrotu a zažiť jeho lásku. Všetci tí, čo sa pred nami dopracovali k tomuto poznaniu, všetci išli tou cestou osobnej skúsenosti zo stretávania sa s ním. Nepredpokladám, že túto rubriku čítajú všetci. Ale verím, že vy, ktorí chcete Ježiša úprimne poznať alebo sa s ním poznáte, sa postavíte pri týchto riadkoch. A práve pre vás sú tieto slová výzvou na to, aby sa skrze vás ľudia stretávali a spoznávali so živým Kristom, aby sa vďaka vášmu svedectvu v srdciach mnohých narodil náš Spasiteľ.

mjr. Jozef MICHALOV
starší kaplán mb Prešov

Soška Niké primátorovi

Primátor Andrej Ďurkovský prevzal cenu Pro Defensione Slovakia. Udeľovali ju po prvý raz, pri príležitosti 85. výročia vzniku veliteľstva posádky v Bratislave. Ocenenie je prejavom vďaky a uznania predstaviteľovi verejného života, ktorý sa významnou mierou zaslúžil o rozvoj vzájomných vzťahov medzi ozbrojenými silami a verejnosťou. Cenu stesňuje na Slovensku soška Niké, ktorej autorom je akademický sochár M. Lukáč. Slávnostnému aktu v Primacionálnom paláci predchádzal slávnostný nástup vo Vajnoroch.

Foto Peter DOVINA

Rytieri ozbrojených síl

Máj budúceho roka môže byť pre súčasných aj bývalých delostrelcov a výbrojárov veľmi zaujímavý. V Martine, na pôde bývalej vojenskej strednej školy, ich budú slávnostne pasovať za rytierov!

Česká a slovenská obec delostrelecká (ČASOD) – to je názov nového občianskeho združenia. Vzniklo z radov príslušníkov bývalého i súčasného raketového a delostreleckého vojska (RDV) Armády ČR a slovenských ozbrojených síl. Za svoj predmet činnosti si združenie okrem iného zvolilo rozvoj a zviditeľňovanie tradícií RDV a propagáciu ozbrojených síl oboch štátov. Slávnostná inaugurácia za rytiera delostrelectva a prijatie do rytierskeho stavu delostrelectva sa uskutoční 14. mája 2005. Pozvaní sú všetci záujemcovia z radov RDV. „Záujemcovia o členstvo v stave rytierskom musia vyplniť príslušný formulár a odoslať ho na kontaktnú adresu najneskôr do 31. 12. 2004,“ vysvetľuje generálny sekretár ČASOD, podpráporčík v zálohe JUDr. Marián Ďurina. „Pri slávnostnej inaugurácii odovzdáme záujemcom, ktorí si ho objednali a uhradili, Rytiersky kríž, ktorého časti sú pozlátené. Aby nemohlo dôjsť k zneužitiu, bude na každom vyrazené evidenčné číslo. Noví rytieri ho dostanú spolu s originálnym diplomom Sigillum Magnum. Rytiersky kríž môžu dostať výhradne príslušníci RDV,“ zdôrazňuje Marián Ďurina. „Účasť ostatných kolegov v uniforme na pasovaní však radi uvítame. K dnešnému dňu sme oslovili asi 300 osôb. Pozvané sú tiež médiá a armádne špičky ozbrojených síl oboch štátov,“ pripomína JUDr. Ďurina.

Vladislav VAVRINEC

**Kontakt: JUDr. Marián Ďurina, Sibírska 4, 831 02 Bratislava 3
Tel. a fax: 02/4425 4200, mobil: 0905 405 381**

Inzerát

• Vymením 3-izbový byt v správe Barmo v Martine za podobný v Bratislave.
Telefón: 0905 790 181

Maskovanie je to síce originálne, ale obávam sa, že nie pre toto ročné obdobie

- Ako ste sa včera bavili v kine?
- Spočiatku výborne...
- A potom?
- Potom nás vyhodili.

...

Sklamaná slečna sa vrátila z predstavenia v kine:

- Zase mizerné obsadenie. Všade okolo mňa iba ženatí muži!

...

Anketár veľkej agentúry sa pýta respondentky:

- Myslíte si, že je v kinách veľa násilia a sexu?
- Pozrite sa, ja si vždy sadám do prvého radu a pozerám sa na plátno. Čo robia ostatní okolo mňa, to si vôbec nevšímam.

...

- Končí ten nový film happyendom?

- Áno, všetci sú šťastní, že už je koniec.

...

Novákovci sa vraciajú z kina:

- To som sa dnes nasmiala. Už som z toho smiechu napoly mŕtva.

- No, tak zajtra ideme ešte raz!

7 x odpovedz

1. Kto stál na čele vlády národného porozumenia Česko-Slovenska, ktorá bola vymenovaná 5. decembra 1989 a po prvý raz od februára 1948 v nej nemali väčšinu komunisti?

- a) Ján Čarnogurský b) Václav Klaus
- c) Marián Čalfa

2. Prvým ponovembrovým ministrom obrany ČSFR bol:

- a) generál Vacek b) generál Václavík
- c) generál Veselý

3. Najvýchodnejšie položený vojenský výcvikový priestor na Slovensku je:

- a) VVP Zálubica-Javorina
- b) VVP Lešť
- c) VVP Valáškovce

4. V dňoch 22. – 26. novembra 2004 sa na území Slovenska uskutočnilo vojenské cvičenie NATO. Bolo zamerané na:

- a) riadenie letovej prevádzky v krízovom období
- b) vedenie elektronického boja
- c) protiteroristické operácie

5. Prvým ministrom obrany Slovenskej republiky po rozdelení ČSFR bol:

- a) Jozef Tuchyňa
- b) Emil Vestenický
- c) Imrich Andrejčák

6. Parlament jednej krajiny nášho regiónu sa rozhodol ďalej nepredĺžiť mandát svojich vojakov v Iraku. Začiatkom roku 2005 sa vrátia domov:

- a) poľskí vojaci b) maďarskí vojaci
- c) bulharskí vojaci

7. Na nedávnych letných olympijských hrách v Aténach získalo Slovensko historicky najvyšší počet medailí. O časť z nich sa zaslúžili športovci armádných klubov, ale profesionálny vojak je len:

- a) Jozef Gönci b) Michal Martikán
- c) Elena Kaliská

Správne odpovede: 1c, 2a, 3c, 4b, 5c, 6b, 7a

Rus

Fotozaujímavosť

Staršia pieseň Pavla Hammela, ktorý ju spieva na slová Kamila Peteraja, sa začína takto:

*U starej mamy nad komodou
V oválnom ráme zahnednutá fotka
Fotka c. a k. vojaka
O desať rokov mladší ako ja
Môj starý otec tiahne do boja...*

*Keď bolo treba, bojoval
A strieľal guľky z olova
Rád čistil večer smutné kone
Mal lásku a tak sníval o nej...*

Je to skoro ako v príbehu o Michalovi Lednickom, zemianskom synovi z Malých Ledníc pri Považskej Bystrici. „Otec bojoval v 1. svetovej vojne v rakúskom vojsku na východnom fronte. Dôstojníci ich strašili, že ak padnú do zajatia, Rusi im odrežú nos aj uši,“ hovorí Rudolf Lednický, Michalov syn. Z komody zloží otcov vyblednutý portrét (viď foto) a pokračuje: „Masakru svojej jednotky prirovnával k tomu, ako keď na pole vyveziete hnoj a pred zaoraním ho porozhadzujete. Tak nahusto na tom bojovom poli ležali jeho spolu bojovníci.“ Keď Mišo Lednický videl, že cisár ich znova mieni vyhnáť ako potravu pre delá, radšej riskoval stratu uší aj nosa. S vyhladovanými kamarátmi vytiahli bielu košeľu ako zástavu a prebehli na druhú stranu. Rusi ich však priviedli k zásobovaciemu trénu a ešte ich ponúkli pohárom vodky. Po pár týždňoch v zajateckom tábore ho prideliť na službu k bohatému gazdovi do juhorských stepí. Ten si ho obľúbil, a keďže bol bezdetný, chcel si ho osvojiť. Skoro ako v rozprávke – či nie? Lenže prišla komunistická revolúcia a v občianskej vojne boľševici obesili majetných kulakov na jelše za dedinou...

Vojak z Hammelovej piesne padol. Po štyroch rokoch už robili doma kríž aj nad nezvestným Michalom. Jeho príbeh sa však skončil šťastnejšie. Zomrel až v roku 1977. Vtedy už málokto vedel, prečo má prezývku „Rus“.

-pv-

S Ú D N I Č K A

Počas základnej služby bývajú vojaci dosť často zaraďovaní do služieb. A tie majú svoje pravidlá, ktoré je vhodné dodržiavať.

V službe

Vojak Peter bol 28. mája v službe ako strážny. O 05.45 sa nehlásil zo svojej pozície veliteľovi stráže, takže ten poslal za ním kontrolu. O 06.10 ho našli sladko spať pod prístreškom jeho strážneho stanoviska. To však znamenalo porušenie čl. 70 ods. 2 písm. b), ods. 4 služobného predpisu Zákl-3 a strážnych pravidiel. O 07.20 ho preto v strážii vystriedali. Vojak Jano bol v ten istý deň v službe pomocníka dozorného jednotky. Asi o 23.15 svojvoľne opustil stanovište, odišiel na izbu mužstva a tam sa dobre napil. Nie však vody, ale alkoholických nápojov. Tým hrubým spôsobom porušil čl. 50 ods. 13 služobného predpisu Zákl-3 a smernicu pre výkon služby pomocníka dozorného jednotky. Aj jeho pre toto konanie v službe vystriedali. Bola by to idylka, keby sa to takto skončilo. O protiprávne konanie vojakov Petra a Jana však prejavil záujem aj vojenský prokurátor. Voči Petrovi začal trestné stíhanie a vzniesol obvinenie pre trestný čin porušovania povinností strážnej služby § 285 ods. 1 Tr. zák., pretože Peter v strážnej službe porušil úmyselne predpisy a pravidlá tejto služby. Voči Janovi bol začatý trestné stíhanie a vznesené obvinenie pre trestný čin porušovania povinností dozornej služby § 286 ods. 1 Tr. zák., pretože v dozornej službe závažným spôsobom úmyselne porušil predpisy a pravidlá tejto služby. Samosudca rozhodol o oboch bez hlavného pojednávania – trestným rozkazom. Petra odmenil trestom odňatia slobody na štyri mesiace. Jeho výkon mu podmienene odložil na skúšobnú dobu jedného roka. Jana odmenil rovnako. Navyše mu však podľa § 59 ods. 2 Tr. zák. uložil aj obmedzenie spočívajúce v zákaze nadmerného požívania alkoholických nápojov, a to počas celej skúšobnej doby.

plk. JUDr. Vladimír PETEJA

P R Í B E H

Jeden z mojich dobrých kamarátov mal to šťastie, že sa na vojencinu dostal práve v čase odchodu sovietskych vojakov z Česko-Slovenska. Bolo to zároveň obdobie, keď sa na vychádzky mohlo chodiť v „civilé“. Hneď po jeho návrate z vojenskej služby domov bola táto „výsada“ zrušená a vychádzkovej uniforme vrátili jej pôvodné miesto.

Archeologická rarita

Po absolvovaní základného výcviku a niekoľkých preveleniach k rôznym útvarom a na rôzne pozície sa ocitol za kasárenským plotom v jednom nemenovanom slovenskom mestečku. Úlohou vojakov bolo upratať po odchádzajúcich sovietskych vojakoch. A tak všade horeli ohne, v ktorých sa páliť poničený nábytok a odpadky. Na dennom poriadku vtedy bolo, že z ohňa začala strieľať nevystrieľaná munícia, ktorá bola poukryvaná aj tam, kde by ju nikto nehľadal. Preto sa všade chodilo s detektormi, ktoré takmer neprestajne pískali. Jedného dňa padlo rozhodnutie, že treba upratať aj športoviská v priestoroch kasární, aby bolo kde tráviť voľný čas. Ako prvé sa dostalo na rad futbalové ihrisko. Vojakom už totiž dlhší čas prekážalo, že od oboch brán musia hrať do briežka a stredový kruh tvorí malý kopček. Ako už bolo pravidlom, i tu ako prvé nastúpili detektory. Tie takmer okamžite začali písať, akoby sa zbláznili. Na rad prišli lopaty, avšak veľmi opatrne. Po chvíli kopania v stredovom kruhu všetci zdúpneli: Čakalo ich prekvapenie v podobe veže tanku, ktorá vykúkala zo zeme. Postupným kopaním sa vojaci prepracovali k celému tanku. Ten okamžite putoval tam, kde bolo jeho miesto. Nuž, archeologický objav to práve nebol, aj keď pod podobnými mohylami sa už na Slovensku našlo veľa skutočne starých a vzácnych nálezov. Rarita to však bola isto-iste. To, že vytiahli tank zo zeme však spôsobilo vojakom – športovcom jednu neprijemnosť. Odtedy nehrali futbal do kopca, ale z kopca – do priehlbiny...

Peter MICHNICA

TAJNÍČKA: JAPONSKÉ PRÍSLOVIE	poobijaj, otlč	spodná časť sukne, košeľa	ako hosť (skr.)	umelá nádrž na odparov. mor. vody	má meniny 5.12.	aký (hovor.)	POMÔCKY: lion, Ki, salina, ám, non	cisterny	rieka pri Omsku	nie (z lat.)	kyslá príchuť do jedál	Obrana	písmeno gréckej abecedy	cit. vyjadru- júce bolesť, žiaľ
remeň do nohavíc							Anton (dom.) zima					avšak		
3												5		
gén, idant			čínske žen. meno ECV okr. Senica			iniciály No- vomeského tenisový klub (skr.)			staviteľ bibl. korábu nervový záškľib				ladením upravil hud. nástroj	súhlas
Autor: Vojtech Kúkoľ	symetrály sťa				ohľadu- plnosť praobyvateľ Peru					tu (hovor.) starostlivosť o zvieratá				
4											Royal Aus- tralian Navy (skr.) det. pozdrav			
pätiarska skr.			ozn. liet. Antonov zhon, frekvencia			jeľsa (kraj.)	kórejská dynastia do roku 1910	udieralo nohou cit. po- hrozenia						
oker, po česky				český spevák ráči					nádoba na kvety kráčaj s bremenom					Adriána (dom.)
Obrana	mesto v ČR	cit. vyjad. bolesť sumerský názov Zeme			lev, po anglicky štvorček (typ.)					vezmi si	ale avšak, po maďarsky	ruský súhlas vodná elektrárň		
1							2							
rob stehy			meno speváčky Destinnovej				ostala sama							

Obrana súťaž

Pobrežná bojová loď LCS

Americké ministerstvo obrany 27. mája 2004 oznámilo udelenie kontraktu spoločnostiam Lockheed Martin Corporation – Maritime Systems & Sensors (LM) a General Dynamics – Bath Iron Works (GD) na finálny systémový konštrukčný návrh pobrežných bojových lodí LCS (Littoral Combat Ship). Kontrakt pre každú firmu zahŕňa opciu s možnosťou detailného skonštruovania a výroby najviac dvoch plavidiel LCS nulte série (Flight 0). Konštrukcia spoločnosti LM je rýchla jednotrupová loď (foto modelu) a koncept spoločnosti GD predstavuje trimaran. LM získala objednávku v rokoch 2005 a 2006 na plavidlá LCS 1 a LCS 3, ktoré uvedú do prevádzky v rokoch 2007 a 2008. Naopak, GD získala objednávky na stavbu LCS 2 a LCS 4 v rokoch 2006 a 2007 s uvedením do prevádzky v rokoch 2008 a 2009. Počet objednaných sériových plavidiel je naplánovaný na 60 kusov LCS druhej generácie (Flight 1). Základné požiadavky na prvý typ novej rodiny hladinových plavidiel amerického vojenského námorníctva sú rovnaké. Maximálna rýchlosť plavby až 50 uzlov, ekonomický dojazd 4 300 námorných míľ. Plánovaná životnosť trupu lode je 30 rokov.

Text a foto Miroslav GYŮRÖSI

Správne odpovede z OBRANY č. 22/2004

č. 1 – prúdový motor Williams
International F415

č. 2 – v Košiciach

č. 3 – z 23

Výherca súťaže z OBRANY č. 22/2004

Eduard Dolný, Rimavská Sobota

Vylúštenie krížovky z č. 22/2004

*Nemaj strach pred zákonom,
ale pred sudcom.*

Výherca krížovky z OBRANY č. ??/2004

Ing. Ján Kollár, Košice

Otázka č. 1

Kedy plánuje U. S. Navy uviesť do prevádzky novú pobrežnú loď LCS 1?

Otázka č. 2

V ktorom ázijskom štáte pôsobili slovenskí zdravotníci v rámci mierovej misie OSN?

Otázka č. 3

Na Slovensku v súčasnosti pôsobia tri vojenské nemocnice. V ktorom meste sídli ústav so zameraním aj na leteckú medicínu?

Odpoveď spolu so spiatočnou adresou pošlite na korešpondenčnom lístku
najneskôr do 19. 12. 2004 na adresu redakcie:

Redakcia Obrana – Armáda, Vydavateľská a informačná agentúra MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava

PRESVEDČENIE MOTIVÁCIA POSLANIE ODHODLANIE

SLOVENSKO
V NATO

VSTUP SLOVENSKA DO NATO OKREM INÝCH POZITÍV VYTVORIL PRIAZNIVÉ PODMIENKY PRE VZNIK PROFESIONÁLNEJ ARMÁDY, KTORÁ SA STALA SÚČASŤOU MEDZINÁRODNÝCH OZBROJENÝCH SÍL. PROFESIONALIZÁCIA ARMÁDY JE ÚZKO PREPOJENÁ S PROCESOM JEJ ŠPECIALIZÁCIE. TÁ SI VYŽADUJE NA VŠETKÝCH POSTOCH SKUTOČNÝCH PROFESIONÁLOV. ĽUDÍ, KTORÍ SA NA ZÁKLADE SVOJHO VNÚTORNEHO PRESVEDČENIA A OSOBNÉJ MOTIVÁCIE DOBROVOĽNE ROZHODNÚ PRE PROFESIU VOJAKA. NÁROČNÉ POVOLANIE PROFESIONÁLNEHO VOJAKA JE DEKLARÁCIOU MORÁLNEJ SÍLY A PSYCHICKEJ VYSPELOSTI JEDNOTLIVCA, KTORÝ SVOJE POVOLANIE VNÍMA PREDOVŠETKÝM AKO POSLANIE.

www.profesionalnaarmada.sk

infolinka 0800 13 24 13